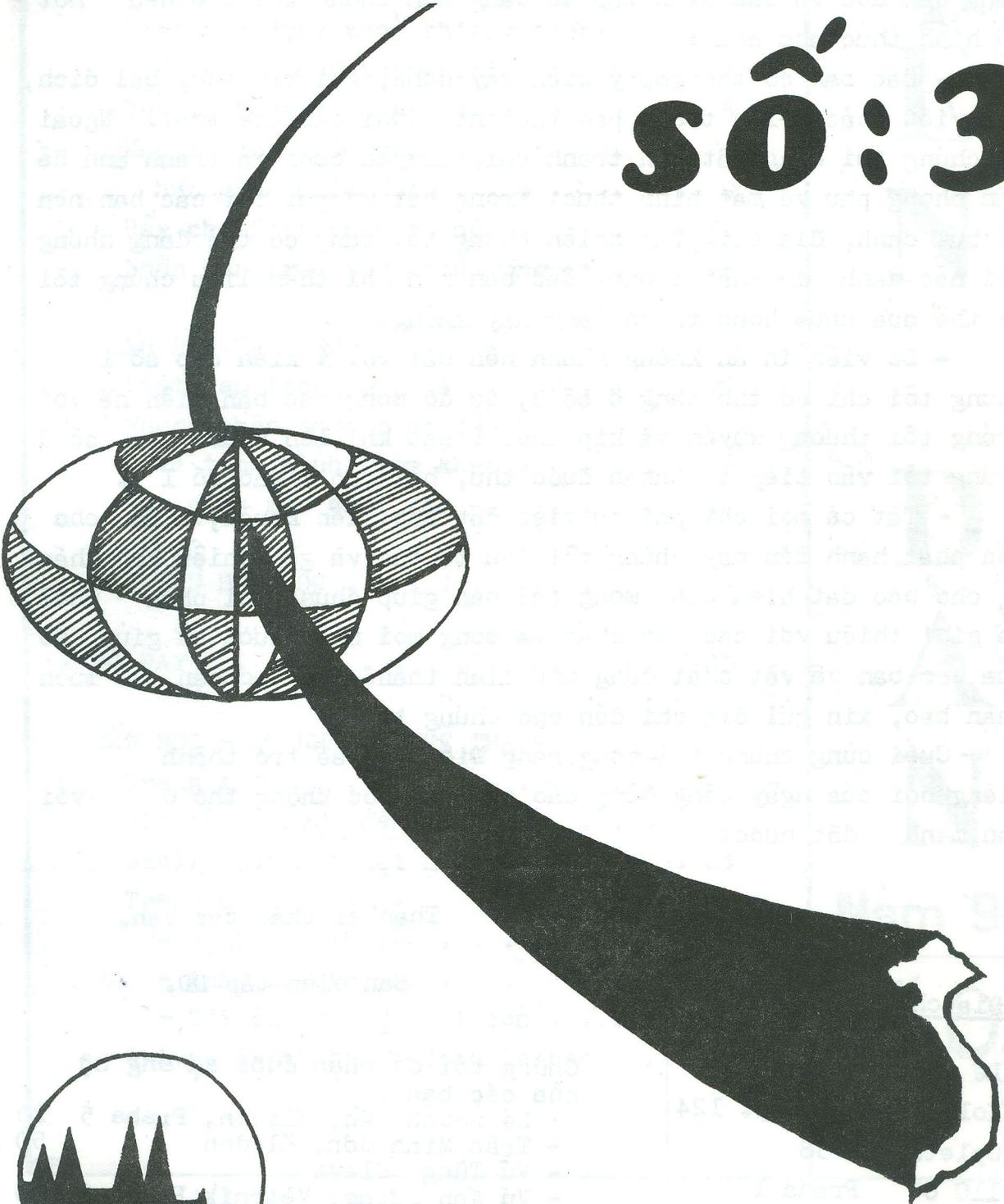

DIEN ĐÀN

số: 3

Bạn đọc thân mến !

Sau khi phát hành tờ Diễn Đàn số 1, chúng tôi đã nhận được sự công tác quý báu của các bạn bằng các hình thức góp ý (trực tiếp cũng như gián tiếp qua thư). Rất nhiều bạn đã gửi bài dịch, viết có chất lượng cao cũng như đã gửi tiền đến giúp đỡ Diễn Đàn trong việc in ấn, phát hành. Chúng tôi chân thành cảm ơn các bạn. Chúng tôi sẽ rút kinh nghiệm để tờ báo ngày càng chất lượng hơn.

Kèm theo số 1 chúng tôi đã gửi thư đến bạn đọc, nhưng vì số lượng quá ít nên rất nhiều bạn chưa nhận được. Để sự công tác giữa bạn đọc và ban biên tập dễ dàng hơn chúng tôi xin nêu một số hình thức như sau :

- Các bạn có thể góp ý kiến xây dựng, gửi tin tức, bài dịch, bài viết hoặc trích trong báo Việt nam dưới các thể loại. Ngoài ra chúng tôi cũng rất cần tranh vui, truyện cười và tranh ảnh để làm phong phú về mặt hình thức. Trong bài vở gửi tới các bạn nên có bút danh, địa chỉ. Tuy nhiên chúng tôi cũng có thể đăng những bài nặc danh có chất lượng. Các bạn nên ghi thêm liệu chúng tôi có thể sửa chữa hoặc trích đăng hay không.

- Do việc in ấn không nhanh nên bài vở, ý kiến cho số 1 chúng tôi chỉ có thể đăng ở số 3, do đó mong các bạn liên hệ với chúng tôi thường xuyên và kịp thời (sau khi lên khuôn số 3 chúng tôi vẫn tiếp tục nhận được thư, bài góp ý cho số 1).

- Tất cả mọi chi phí từ việc đặt báo, lên khuôn, in ấn cho đến phát hành đến nay chúng tôi đều tự túc và gặp nhiều khó khăn. Để cho báo đạt hiệu quả, mong các bạn giúp chúng tôi phân phối và giới thiệu với các bạn khác và mong mọi nhận được sự giúp đỡ của các bạn về vật chất cũng như tinh thần. Nếu các bạn muốn nhận báo, xin gửi địa chỉ đến cho chúng tôi.

Cuối cùng chúng tôi mong rằng Diễn Đàn sẽ trở thành tiếng nói của ngày càng đông đảo các bạn đọc không thờ ơ với vận mệnh đất nước.

Thân ái chào các bạn.

Ban biên tập ĐĐ.

Địa chỉ liên lạc

Lê Thanh Nhàn
Kolej Jednota p. 124
Opletalova 38
110 00 Praha 1

Chúng tôi đã nhận được sự ủng hộ của các bạn :

- Lê Doanh Yên, Zlíchín, Praha 5 20 Kčs
- Trần Minh Sơn, Kladno 50 Kčs
- Vũ Tùng, Blava 350 Kčs
- Vũ Ánh Dương, Větrník, Praha 6 200 Kčs

Nội dung

TIN TỨC trang 10

KINH TẾ - CHÍNH TRỊ

- Việt nam đang khép khiêng trên
đường đi đến tương lai 4
- Vấn là vùng tử địa 5
- Khi làn sóng Gorbachov
hướng về phía đông 9
- Hãy cho Gorbachov cơ hội 11
- Nhân dân trữu tượng của ông ta . . . 13

DIỄN ĐÀN BẠN ĐỌC

- Việt nam trong mắt ai 15
- Những nhận thức bước đầu
về tình hình Tiệp khắc 16
- Nạn chảy máu chất xám 17

MỤC THƯ BẠN ĐỌC 19

ĐÓ ĐÂY 20

VĂN HỌC - ÂM NHẠC - THỂ THAO

- Trang thơ 21
- Một câu chuyện đau lòng 22
- Stalin qua mắt một nhà thơ 23
- Trang cười :
- Vinh con thuyền 24
 - Anh thợ cạo 24
 - Cái chuồng lợn hai cấp 25
- Chuyện danh nhân : John Lennon . . . 26

D
I
E
N

Đ
A
N

Năm '90

Số 03

16.07- .07

VIỆT NAM ĐANG KHẮP KHIẾNG TRÊN ĐƯỜNG ĐI TỚI TƯƠNG LAI

(Theo The Economist 7.4.90)

Tuy rằng quân đội Bắc Việt có hơi lép vế về thể trên, nhưng họ đã chiến thắng trong cuộc chiến tranh chống Mỹ. Đảng cộng sản tin rằng thời hoàng kim đã về với họ và cho đến nay họ vẫn nghĩ như vậy. Đòi hỏi họ cuộc cách mạng ở Đông Âu chỉ đơn thuần là một bước ngoặt tạm thời trên con đường đi đến CNXH. Chủ nghĩa Mác, được Đảng sáng tạo vận dụng, vẫn là cái "Quy luật của lịch sử". Sau 16 ngày "toạ đàm hết sức sống động" cuối tháng ba năm nay Đảng đã đi đến quyết định: ở đây chỉ có một con đường cái cách chính trị duy nhất - không thay đổi gì cả.

Tất cả mọi người đều hy vọng cuộc họp sẽ mở ra con đường đi đến đổi mới vì ông Nguyễn Văn Linh mới ôm nặng vào cuối năm ngoái, cho nên có nhiều nguồn tin cho rằng ông sẽ đứng ra ngoài vòng chiến để cho một người trẻ hơn kế tục sự nghiệp cải tạo mà ông đã vạch ra. Dân chúng cũng phấn khởi và mong chờ hơn khi Đảng đưa ra quyết định không được thông qua trước: lấy ý kiến của toàn thể 1 triệu 8 đảng viên cho bàn thảo các nghị quyết của phiên họp toàn thể bắt đầu vào ngày 12/3. Việc đó làm vơi bớt trăn lự của những lời phân nân về nạn tham nhũng và tiến độ của bộ của cuộc cải cách.

Những kết cục là gì? Đảng đã quay lại cái kiểu úp úp mở mở như thường lệ, thậm chí còn phụ nhân việc đại hội đang được tiến hành. Đứng một cái ngày 27/3 người ta đã thấy trên các báo kết quả mỹ mãn của hội nghị. "Đảng sau tất cả các rối loạn ở Đông Âu là bọn phản động quốc tế và chủ nghĩa đế quốc", còn ở Việt Nam thì cuộc khủng hoảng về kinh tế xã hội sẽ được giải quyết bằng cách "củng cố lại sự thống nhất trong Đảng", tăng cường "bảo vệ quốc phòng và an ninh quốc gia" và "tăng cường giáo dục chính trị và tư tưởng trong nhân dân".

Để xóa chuyên đó, những phân tử bảo thủ trong Đảng đã khai trừ ông Trần Xuân Bách ra khỏi BCT. Những người cấp tiến đã tưởng ông Bách có thể chiến thắng được ông Linh, nhưng ngược lại,

ông là người đầu tiên từ trước đến nay bị loại ra khỏi BCT.

Hậu thuẫn của ông Bách từ trước đã gây trở ngại lớn cho mục đích cải cách của ông. Ông thuộc phe cánh của Lê Đức Thọ, người đã đối đầu với Henry Kissinger trên bàn đàm phán Paris và sau đó được giải Nobel. Ông được đề đạt vào bộ CT một cách êm đẹp năm 1986 - thuộc mục chuẩn - 61 tuổi. Chỉ trước đó có hai năm ông còn là một người bảo thủ, nhưng công việc hằng ngày ở bộ ngoại giao đã thay đổi ông.

Là người được chúng kiến tận mắt cuộc cách mạng ở Đông Âu, cái đã làm lung lay tận gốc rễ CNCS, ông đã tỏ ý lo ngại cho tương lai của Việt Nam khi nó vẫn cố gắng bám vào cái quá khứ đã qua. Trong năm tháng gần đây ông đã phê bình tốc độ chậm chạp của cuộc cải cách, chỉ trích Đảng cộng sản muốn vượt khỏi cơ chế của nhà nước, chỉ trích những cố gắng về cải cách kinh tế trong khi giữ nguyên cơ chế chính trị. Ông nói: "Chúng ta không thể đi vung vãng với một chân ngắn và một chân dài".

Việc ông Bách bị loại ra khỏi BCT làm cho các hoạt động của CLB các lão thành cách mạng Sài Gòn bị cọ lại. Tuy rằng trước đây chưa một ai trong Câu lạc bộ dám đã đóng đến vãn để đã đảng ma chỉ đứng lại ở mức độ góp phần làm dân chủ hóa Đảng cộng sản, nhưng nhà cầm quyền ở Hà Nội cũng đã cấm một cuộc họp của CLB bàn về những vãn đề ở Đông Âu đầu năm nay. Có nguồn tin còn cho rằng chính ông Nguyễn Văn Linh đã lo liệu để cho hai trong số những nhà lãnh đạo CLB "rút lui êm thấm" trước khi hội nghị 8 bắt đầu.

Liệu cải cách kinh tế có thể tho được lâu một khi mọi ý nghĩ về cải cách chính trị đều bị bóp nghẹt? Có - các cán bộ Đảng cao cấp xác nhận. Họ lý luận: Ở một nước nghèo như Việt Nam thì cải cách KT chỉ có thể thắng lợi dưới sự lãnh đạo của một Đảng độc quyền mà thôi.

Việc họp nhất các bộ công bộ ngày 2/4 cho thấy rằng ĐCS vẫn tác động sâu đến cái cách KT. Gần một tá các bộ ngày trước nay được tập trung vào 3 bộ chính: Bộ thường nghiệp, Bộ giáo dục và Bộ ngoại giao. Tư tưởng chính của việc họp nhất là một mặt để tiết kiệm tiền (nhưng cũng chưa chắc gì, bởi vì thực tế nó không đụng chạm cụ thể một bộ nào trong ba bộ nói trên), mặt khác để cho chính phủ không bị lệ thuộc vào Đảng như trước (Đó cũng là một việc vô tưởng một khi ĐCS vẫn nắm độc quyền - như người ta đã thấy ở Trung Quốc).

Sự chăm sóc quá đáng của Đảng cho việc kế hoạch hóa nền kinh tế đang làm chậm lại bước tiến của cuộc cải cách trong ba năm vừa qua. Tuy vậy chính phủ cũng đã giảm lạm phát xuống đến mức có thể chấp nhận và bắt đầu phát hành tiền có giá trị thực nhờ có sự cân bằng giá hối đoái trong ngân hàng với giá cả ngoài chợ đen. Ngoài ra, còn điều hòa được ngân sách và xóa bỏ xong chế độ hai giá. Những quan trọng hơn cả là việc trả lại ruộng đất cho dân cấy, một lực lượng chiếm số đông tuyệt đối trong xã hội.

Những nhà Mác-xít trung thành chắc không phân khởi gì khi phải xóa bỏ một số xí nghiệp quốc doanh thua lỗ và giảm độc quyền của các xí

ngiệp còn lại trong tình trạng thất nghiệp hiện nay. Cách làm ăn quan liêu tử trên xuống phải được xóa bỏ. Sở hữu tư nhân phải được mở rộng.

Nếu không có những thay đổi tất yếu nói trên Việt nam không thể mong chờ món đầu tư của các tư bản lớn nước ngoài để xây dựng lại hạ tầng cơ sở lòng léo và để tạo dựng cơ sở cho nền công nghiệp.

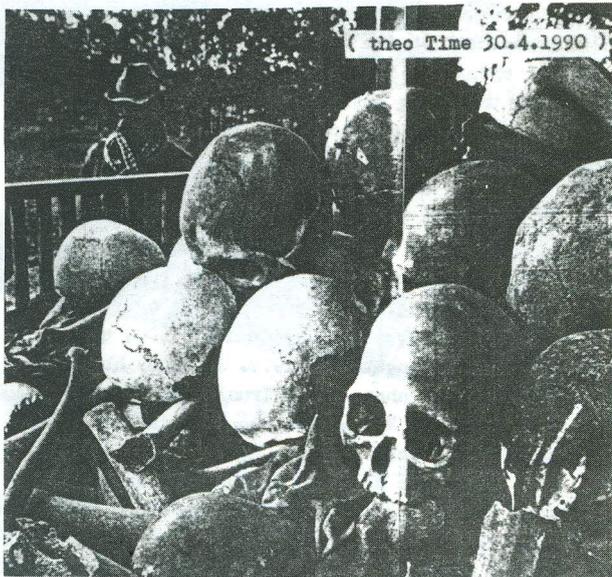
Những thay đổi đó không thể có một khi họ còn quay lưng lại với cuộc cải cách chính trị, và như vậy Việt nam sẽ không có lý do nào để Mỹ xóa bỏ cấm vận về vay mượn ở ngân hàng quốc tế và IMF (quỹ tiền tệ quốc tế). Trong khi đó Liên xô đang mất dần mối quan tâm đến Việt nam và đang tiến tới xóa bỏ món viện trợ khoảng 1 tỷ \$/năm.

Việt nam bây giờ chỉ còn cách dựa dẫm vào ông láng giềng khá mạnh mẽ Trung Quốc, nhưng ông ta cũng không có nhiều tiền không dùng đến. Các viên chức cấp cao ở Hà nội đã tuyên bố rằng hai dân tộc chứa bao giờ là kẻ thù của nhau, bỏ qua các bức tranh, những hiện vật của lịch sử hàng ngàn năm xâm lăng của Trung Quốc chống Việt nam đang còn nằm sơ sơ ra đó trong viên bảo tàng lịch sử ở Hà nội. Ông Trần Quang Cơ, đại diện cho bộ ngoại giao đang chuẩn bị lên đường đi thăm Trung Quốc. Ông sẽ có nhiệm vụ xem xét xem Việt nam còn phải trả bao nhiêu thêm để đi đến bình thường hóa quan hệ và học tập những biện pháp cứng rắn cần thiết để khép khiêng đến tương lai bằng một chân ngắn và một chân dài.

● Việt nam mười lăm năm sau (tiếp theo)

Vẫn là vùng TU' ĐỊA

Campuchia vẫn là con tốt đen trong ván cờ sức mạnh và cuộc tàn sát vẫn đang tiếp diễn...

Trong một văn phòng rộng rãi đầy nắng ở Washington, một viên chức cấp cao của chính quyền bàn về những khả năng mà Mỹ có thể lựa chọn ở Đông dương. Ông ta cho rằng "biện pháp đơn giản nhất ở Campuchia là để cho các lực lượng quân sự tự giải quyết với nhau".

Ở phía bên kia của quả đất ● một người lính 30 tuổi tên là Neh Kon đang nằm trong một bệnh viện tỉnh Kong Pong Xpo cách Nông Fenh 25 dặm về phía tây. Anh bị cụt cả hai chân, phần còn lại được phủ bằng những mảnh bả g. Anh bị trúng mìn trong một cuộc tác chiến trên địa bàn Khô me ở cách đây hai tuần. Anh nói : "Sẽ còn không ít người nữa bị cụt chân khi chúng tôi có được hòa bình".

Trong một khu khác của bệnh viện này còn có một người thợ lấy gỗ trong rừng, bố của một cậu bé 14 tuổi và cô bé 7 tuổi. Tuần trước du kích Khô me đó đã tóm được ông trong một khu rừng lân cận. Chúng đã bỏ mặc ông nằm lại đây sau khi vô cố bắn vào hai chân ông. Ông nói : "Tôi gọi với theo họ: Tại sao không giết tôi đi? nhưng họ chẳng thèm trả lời gì."

Đó là ý nghĩa của việc "Để cho các lực lượng quân sự tự giải quyết với nhau". Cách phân tích lạnh lùng này hiếm khi tính đến nỗi đau khổ của những con người như Neh Kon và Top Sakhan. Campuchia phải chịu sự bất hạnh khi phải đóng vai trò trung gian trong cuộc tranh chấp của các dân tộc mạnh hơn. Cho sự sống còn của mình Campuchia luôn phải lệ thuộc vào sự tốt bụng của những người nước ngoài, tuy nhiên không phải lúc nào họ cũng tử tế. Trong khi các nhà ngoại giao đàm phán về một thỏa thuận trở trên và nhục nhã thì người dân Campuchia phải trả một giá cao đáng sợ: Hàng ngàn người đã phải chết trong thời gian từ năm 1970 đến 1975 (khi Campuchia trở thành

chiến trường của chiến tranh Việt nam), hơn một triệu người (trong tổng dân số 7 triệu) đã chết trong triều đại khủng bố dài 4 năm của Khô me đỏ.

Năm 1979 sau khi chiếm đóng Nông pênh người Việt nam đã thay thế Khô me đỏ bằng một chính phủ thân Hà nội và Moskva. Người đang đứng đầu chính phủ hiện nay là thủ tướng Hun Xen, 39 tuổi, một cựu viên chức của Khô me đỏ, tuy được học ít nhưng vô cùng thông minh. Ông bị mất một mắt trong thời kỳ chiến tranh 1970-1975. Từ khi chính phủ này nhậm chức, "thuế má" trong nước đã giảm rõ rệt: vài ba chục người bị thương hoặc bị chết trong mỗi tuần từ khi Khô me đỏ và các phe phái khác bắt đầu tranh giành lại quyền lực. Bên ngoài Việt nam đã rút người lính cuối cùng vào tháng chín năm ngoái, nhưng việc đàm phán chấm dứt chiến tranh vẫn chưa có gì mới và bao lúc vẫn đang leo thang.

Hơn nữa, thật ra Việt nam vẫn chưa rút khỏi Campuchia toàn bộ. Theo một nguồn tin tình báo đáng tin cậy có vài trăm cố vấn quân sự và hai trung đoàn thiếu Việt nam vẫn đang sát cánh với quân đội Hun Xen. Nhiều tin khác còn cho biết nhiều người "lính nói tiếng Việt nam" đã được phân vào các đơn vị Campuchia ở đây.

Những dấu sao điều đó cũng nói lên sự khác biệt khá lớn so với tình trạng trước đây. Dù người Việt nam vẫn còn nấn ná ở lại, nhưng cuối cùng về cơ bản chính phủ Hun Xen đã đứng vững. Chính phủ đã thu được thành tích khá tốt. Quân đội chính phủ đã thu được các vùng biên giới mà các lực lượng đối lập chiếm được hồi đầu năm. Và mặc dù dân chúng ngay càng phẫn nộ với sự thối nát của chính quyền nhưng những cái cách chính trị, kinh tế theo mẫu hình Việt nam đã có hiệu quả đáng chú ý.

Nông Pênh, một trong những thủ đô yêu kiều nhất ở Đông Nam Á, có vẻ kho khan và kiệt quệ sau những năm tháng bao tan và chiến tranh. Nhưng nó đang bắt đầu phục hồi lại một số tinh thần cổ kính. Gạo và các thực phẩm khác, bia Heineken, đồ kim hoàn và máy tính Casio tương đối tràn ngập trong khu chợ lớn trung tâm. Giá cả có khuynh hướng thay đổi thất thường theo các tin đồn về hòa bình. Ông Le Hor, chủ một sạp hàng trong chợ nói: "Ở đây chúng tôi sống tương đối an toàn và chúng tôi không cho là Khô me đỏ nguy hiểm".

Càng xa thủ đô bức tranh Campuchia càng tối hơn. Do thiếu phương tiện tưới tiêu, việc sản xuất lúa gạo bị hạn chế cao độ. Trên đường 1, một vùng biên giới khô cạn giữa Việt nam và sông Mê Kông, dù thực sự không có chiến tranh nhưng sự nghèo đói nặng nề đến mức đã xếp hàng những người ăn xin trên đường và thường lam với các xe khách ngẫu nhiên chạy qua. Các vùng phía Bắc thỉnh thoảng hơn, nhưng ở đây người ta thường gặp cảnh những người lính ở các trạm kiểm soát đòi khách đi đường nộp mai lộ bằng tiền hoặc thuốc lá kèm

theo việc trình giấy thông hành. Đi về phía Nam, Tây và Tây bắc Nông Pênh, có thể gặp nhiều người đang nghĩ tới cuộc chiến tranh dài bất tận do tình hình chiến sự tại đây. Cách đây không lâu, một đoàn du khách Mỹ liêu linh ở đền Ang ko Vat (Kiêm riệp) đã phải giết mình bởi một chiếc xe quân đội chở đầy những người bị thương từ mặt trận Oda Miên-chay, một căn cứ Khô me đỏ chỉ cách đó 35 dặm.

Mỹ sẽ thêm thất thế nào vào bức tranh của sự hồi sinh và đau khổ này? Bất hạnh thay cho Campuchia ngày nay cũng như trong quá khứ, nước Mỹ là một phần của vấn đề chứ không phải là một phần của giải pháp. Suốt những năm 60, các nhà ngoại giao Mỹ thường xem nhẹ cố gắng của Hoàng thân Shihanuk trong việc giúp đất nước ông tránh cuộc chiến tranh Việt nam. Họ cũng phê phán là ông đã làm ngơ khi quân đội Bắc Việt sử dụng đường biên giới làm nơi trú ẩn và nơi tập trung cho tên công vào Nam Việt nam. Năm 1969 chính quyền Nixon bắt đầu ném bom bí mật vào các căn cứ này. Sau đó, vào tháng 4 năm 1970, họ phối hợp cùng quân đội Nam Việt nam tiến hành một cuộc xâm lăng tànquet. Trước cuộc xâm lăng, tập đoàn thân Mỹ do Thủ tướng Lonol cầm đầu đã lật đổ Shihanuk và Campuchia bỗng nhiên bị đẩy xuống vực thẳm của cuộc chiến tranh chống lại Bắc Việt và Khô me đỏ, (người bạn đồng minh của Bắc Việt thời bấy giờ), trong khi bom Mỹ trút như mưa trên bầu trời của nó.

Khô me đỏ chiếm Nông Pênh ngày 17.4.1975, tức là hai tuần trước ngày Sài Gòn thất thủ. Dưới chế độ quá khích, điên cuồng của Pôn pôt, chính quyền mới bắt đầu tàn sát đồng bào mình. Chế độ bài ngoại của nó cũng đưa ra những yêu sách về lãnh thổ chống lại Việt nam và ra lệnh tàn công các làng Việt nam dọc biên giới. Đối phó lại những việc này, Hà nội đã xâm lăng Campuchia và lật đổ chế độ Pôn pôt vào ngày 7.1.1979.

Các nhà lãnh đạo Trung quốc đã xem việc xâm chiếm này như sự cố gắng bành trướng bá quyền của Việt nam và Liên xô sang vùng đất còn lại của bán đảo Đông dương. Nhằm thực hiện lời nguyện cho Việt nam một bài học, họ đã đưa 85.000 quân vào Việt nam vào ngày 17.2.1979. Sau ngày hưng hăng, 16 ngày sau, những người Trung quốc đã trở về quê hương của họ. Nhưng không rõ là chính ai đã cho ai một bài học.

Trong lúc đó chính quyền Ca-tô quyết định bình thường hóa quan hệ với Trung quốc, lên án cuộc xâm lăng của Việt nam nhưng chỉ xỉ xào to nhỏ về cuộc xâm lăng của Trung quốc. Điều đáng sùng sốt cho một chính quyền đã từng lên tiếng bảo vệ nhân quyền là Bộ ngoại giao Mỹ, trong cơn giận Việt nam đã công nhận vị trí của Khô me đỏ trong Liên hợp quốc.

Tất cả những điều đó vẫn còn thể hiện trong chính sách của Mỹ ngày nay. Khi Khô me đỏ liên kết với hai nhóm phi công sản yếu hơn (1 nhóm trung thành với Shihanuk, nhóm thứ hai do nhà dân chủ Son San cầm đầu) vào năm 1982, Mỹ đã tác

động đến các tổ chức trên thế giới nhằm mở rộng sự ủng hộ đối với những kẻ sát nhân này. Mỹ cũng đã cung cấp những viện trợ "không gây chết người" cho những thành viên phi cộng sản của liên minh này. Vì thế Mỹ đã đứng vào hàng ngũ của Trung quốc và Asean chống lại Việt nam và Liên xô.

Quan điểm của Mỹ ngày nay dựa vào cái mà một viên chức kỳ cựu của chính quyền Bush gọi là "Ba đề xuất chân thật": Yêu cầu rút toàn bộ quân đội Việt nam khỏi Campuchia, chống lại việc phục hồi quyền lực của Khô me đố, kêu gọi tổ chức bầu cử tự do chính phủ mới. Mỹ lập luận là chính quyền Hun sen không được xem là được hợp thức hóa vì nó được thiết lập bằng sức mạnh và vì Hun sen và tổng thống Hieng Sam Rin nguyên là sĩ quan dưới chế độ Khô me đố, họ đã không rời bỏ hàng ngũ cho đến khi Pôn Pôt bắt đầu thanh trừng những đồng chí của mình. Tuy nhiên chính quyền Hun sen, vẫn dưới danh nghĩa cộng sản, trong 11 năm qua đã không đi theo con đường của Khô me đố và đáng chú ý là chính quyền này đã tạo điều kiện cho sự tham gia của các Đảng phái, tôn giáo khác.

Tuy nhiên lập trường của Mỹ không ổn ở chỗ từng quan điểm không ăn khớp với nhau. Ví dụ như làm thế nào Washington có thể vừa công nhận Khô me đố như một thành viên chính thức trong các quá trình giải quyết các vấn đề chính trị lại vừa khẳng định phải ngăn không cho họ nắm được quyền lực? Với cái tội của kẻ diệt chủng chẳng lẽ Pôn Pôt lại không đáng bị tống cổ khỏi các cuộc đàm phán và bị xét xử như tên thủ phạm sao? Làm thế nào Mỹ vừa thỏa mãn Việt nam một cách cay nghiệt trong việc Việt nam dùng sức mạnh lật đổ Pôn Pôt lại vừa phê phán Khô me đố?

Tính phi lý trong quan điểm của Mỹ đã ảnh hưởng xấu đến toàn bộ quá trình hòa giải. Không ai muốn Khô me đố trở lại nắm quyền lực, nhưng nhiều người cho rằng không thể làm ngơ trước lực lượng quân sự của họ. Chính phủ Úc, Thái lan và 5 thành viên thường trực của Hội đồng bảo an LHQ đã đưa ra nhiều đề xuất hòa giải phối hợp cấp cao. Theo một số chương trình này thì Khô me đố được phép tham gia chính phủ liên hiệp cho đến khi bầu cử. Một hội nghị cấp cao ở Jakarta đầu năm nay có bản đã thất bại do vai trò đối lập của Khô me đố. Ông Sok An, thủ trưởng Bộ ngoại giao Campuchia nói: "Nếu cộng đồng thế giới tiếp tục cho phép Khô me đố gây trở ngại mục tiêu của hội nghị thì chúng tôi sẽ không tán thành điểm nào cả".

Chẳng lẽ không còn con đường nào khác chăng? Nhiều người, kể cả nguyên Bộ trưởng ngoại giao của chính quyền Ca-tô, ông Edmund Muskie cho là có. Cách đây không lâu ông Muskie nói: "Đây là lúc Mỹ cần thay đổi chính sách". Ông đề nghị mở mối quan hệ trực tiếp giữa Mỹ và chính phủ Hun sen, chấm dứt việc hỗ trợ "ngấm ngấm" của Washington cho Khô me đố, tiến hành kiểm tra từng bước việc rút quân Việt nam và xem đó như bước đầu để tiến đến một giải pháp chính trị lâu dài. Việc này có thể đưa trọng tâm của Mỹ ra khỏi cái chính phủ liên hiệp mà có ghê của Khô me đố và

có thể sẽ đòi hỏi Mỹ từ bỏ lập trường cứng rắn của mình đối với Hun sen. Trong bài diễn văn tháng 12 năm ngoái Muskie có nói: "Khi bùng nổ Việt nam, chúng ta đã mở đường cho cuộc xung đột lịch sử giữa Việt nam và Trung quốc, Việt nam đã xâm lăng Campuchia và Trung quốc xâm lăng Việt nam. Trong những cuộc xung đột này chúng ta đã đứng về phía Trung quốc, Giờ đây giai đoạn lịch sử đó của họ và của chúng ta đã qua, hay dù sao đi nữa rồi nó cũng sẽ phải qua đi. Chúng ta sẵn sàng để nó qua đi."

Cách đánh giá của ông Muskie có vẻ đúng đắn với tình hình. Nhưng liệu chính quyền Bush có muốn hy sinh một lực lượng chính trị khá mạnh, đặc biệt là thuộc cánh hữu, để tiến tới bình thường hóa quan hệ với Campuchia và tách riêng Việt nam ra không? Cần một thời gian dài để trả lời cho câu hỏi này và câu trả lời sẽ quyết định cho số phận của những người Campuchia - Xương cốt của họ có còn tiếp tục chống chọi thêm trên những vùng tư địa này không?

SỐ KẾT THẨM DỒ DỮ LUẬN

Vừa qua tờ "Diễn tin báo chí" Plzen tiến hành cuộc "Trưng cầu dân ý" và công bố kết quả trên ĐTBC số 12. Chúng tôi xin trích đăng lại kết quả này:

- Câu 1: Bạn có hài lòng với cuộc sống của mình ở Tiệp khác hay không?
27,2% trả lời có - 72,8% trả lời không
- Câu 2: Bạn có bao giờ ăn hận rằng mình đã sang Tiệp khác không?
34,6% trả lời có - 65,4% trả lời không
- Câu 3: Sự tồn tại của ĐTNC VN có ích gì với cuộc sống của bạn hay không?
100% trả lời không
- Câu 4: Bạn có hài lòng với cách làm việc của Sĩ quán hay không?
100% trả lời không
- Câu 5: Bạn có muốn ở lại sau khi đã hết hạn không?
28,8% trả lời có - 71% trả lời không
- Câu 6: Bạn có phản đối vào ĐCS VN hay không?
1,1% trả lời có - 98,9% trả lời không
- Câu 7: Bạn có phản nộ khi "phủi" đánh nhân viên Sĩ quán không?
11,1% trả lời có - 88,9% trả lời không
- Câu 8: Có cần phải đa đảng ở nước ta hay không?
96,7% trả lời có - 3,3% trả lời không
- Câu 9: Bạn thấy ở Việt nam đã có dân chủ chưa?
100% trả lời chưa
- Câu 10: Bạn có tin vào công cuộc đổi mới của Đảng ta hay không?
2,5% trả lời có - 97,5% trả lời không
- Câu 11: Bạn có hay quan tâm đến tình hình thế giới không?
100% trả lời có
- Câu 12: Theo bạn có cần phải thay đổi chế độ chính trị ở Việt nam hay không?
97,5% trả lời có - 2,5% trả lời không

-Đó là kết quả thu được qua 89 câu trả lời của bạn đọc.

TRUNG THÀNH CHO ĐẾN TẬN ...

(Theo Mladý svét 20/90)

"Chủ nghĩa xã hội hay là chết!"

Giọng nói to của người dẫn ông với bộ râu quai nón trong bộ quần phục màu xanh vẫn còn nghe rất rõ mặc dù theo năm tháng, giọng nói đó đã có phần bị khàn. Nhưng Fidel Castro vẫn còn nguồn dự trữ để có thể tăng giọng nói lên được. Ông sẽ phải sử dụng đến nó bởi vì những giọng nói còn lại ngày một nhiều và ông phải kêu to hơn nữa.

Tiếng nói không đồng tình và phản đối đang vang lên từ khắp mọi nơi. Sự trung thành tuyệt đối vào mẫu hình cộng sản, sự dẫn dắt những ai không đồng ý với việc bảo vệ chủ nghĩa xã hội đã tạo ra ở Cu ba và cả ở ngoài phạm vi của nó một đội quân kẻ thù của Fidel Castro. Đội quân này đã bắt đầu hành tiến.

Người lãnh đạo Cu ba phải dập cháy ở khắp nơi. Sự không bằng lòng nhất của người dân Cu ba là tình trạng kinh tế của đất nước. Cu ba đã bị thiệt hại khi giá dầu lửa trên thị trường thế giới giảm xuống. Mặt hàng xuất khẩu chính của Cu ba là đường cũng bị hạ giá đáng kể. Từ năm 1986 Cu ba đã phải ngừng trả nợ nước ngoài và cố gắng là đã cắt đứt con đường tới những khoản vay mới. Ngày nay Cu ba nợ nước ngoài khoảng 7 tỷ đô la.

Vấn đề nóng hổi tiếp theo là tình trạng của thị trường trong nước. Nông nghiệp không có khả năng đảm bảo cung cấp các loại rau quả cơ bản. Tướng tự trồng trồng là sự thiếu hàng công nghiệp. Sự phong tỏa kinh tế và Liên xô ngày một viện trợ ít hơn đã làm trống rỗng các ngân tử của các cửa hàng. Luôn có tình trạng thiếu bột, bánh mì, tivi, dao cạo,...

Và không chỉ Liên xô mà các nước Đông Âu cũng bắt đầu đánh giá lại mối buôn bán với Cu ba. Sự buôn bán này được thành lập trên sự trao đổi hàng hóa (ví dụ Liên xô mua đường của Cu ba đắt hơn 4 lần so với giá trên thị trường thế giới). Bởi vì 90% buôn bán với nước ngoài tập trung với Liên xô và các nước Đông Âu nên nền kinh tế sụp đổ của Cu ba ngày nay sẽ nhận được những "vết thương" nặng nề. Đó chỉ còn là vấn đề thời gian. Hiện nay, theo sơ liệu của phương Tây thì Liên xô viện trợ cho Cu ba về quân sự và kinh tế mỗi ngày 15 triệu đô la.

Fidel Castro chỉ có thể làm im lặng những lời kêu ca, phản nản của những người dân trên hòn đảo của mình chứ không thể đạt được điều đó đối với 700 ngàn dân Cu ba di tản. Đối với người "el Comandante" vẫn còn là một nhân vật thần tượng. Còn đối với những người mà trong tim họ không còn những cảm xúc đó nữa và họ buộc lộ điều đó ra ngoài thì đã có những xã lim của "el Comandante", như là đã xảy ra đối với 10 người tích cực đấu tranh cho quyền con người. Họ đã bị cấm từ tư nam ngoài.

Cải quyết định ở đây sẽ là sự sụp đổ của nền kinh tế và sự cô lập của chính quyền. "Nếu như số phận đã trao cho chúng ta sứ mệnh là những người bảo vệ cuối cùng của CNXH thì chúng ta sẽ bảo vệ pháo đài này đến giọt máu cuối cùng." "el Comandante" đã nói một cách rõ ràng.

SỰ BẢO VỆ CNXH

(Svobodné slovo 6/90)

Sự thay đổi ở Đông Âu chỉ là sự thất bại trên con đường phát triển CNXH. Nó không có nghĩa là CNXH đã không thể thành công hay là đã sụp đổ. Tổng bí thư ĐCS Trung quốc Tiang đã trả lời như thế trong thư gửi cho 9 sinh viên Mỹ của trường Đại học bách khoa California.

Tiang là người lãnh đạo đầu tiên chịu công nhận rằng quá trình tự do hóa gần đây ở Đông Âu là thất bại của CNXH. Nhưng Bắc kinh sẽ tiếp tục giữ CNXH. Trung quốc xây dựng nó không phải vì những tác động bên ngoài mà là từ những điều kiện và yêu cầu của dân tộc.

Ngay cả biến động năm ngoái ở Trung quốc và những biến đổi ở Đông Âu cũng không làm thay đổi nền chính trị đổi mới và mở cửa với thế giới của Trung quốc. Ngược lại Trung quốc sẽ thực hiện nền chính trị này với nhiều cố gắng, nỗ lực hơn.

Đánh giá lại sự kiện nổi loạn năm ngoái ở Trung quốc, Tiang báo vệ sự đàn áp vũ trang những người biểu tình. Ông nhấn mạnh rằng những nổi loạn này không phải là tự phát. "Thực chất là tồn tại một nhóm người ở Trung quốc và ở nước ngoài. Những người này ra sức cố gắng nhằm lật đổ chính phủ nhân dân và hệ thống XHCN bằng những phương tiện phi pháp và lợi dụng những cuộc bạo động của sinh viên và những sai lầm trong công việc của chúng tôi." Về thăm kích ở Thiên An Môn, ông tuyên bố rằng cũng với thời gian, những tác động của nó sẽ tan biến đi.

Cũng lạc quan như thế ông nói về mối quan hệ Trung-Mỹ. Mối quan hệ này sau cuộc đàn áp đẫm máu tháng 6/89 đã xấu đi rất nhiều. "Mặc dù trên thế giới có nhiều thay đổi lớn lao nhưng luôn tồn tại những mối quan tâm chung giữa Mỹ và Trung quốc". Ông khẳng định rằng nếu Trung quốc và Mỹ sẽ thực hiện những thông tri chung về cả sự chung sống hòa bình và không can thiệp thì mối quan hệ hai bên sẽ tiếp tục phát triển.

SỰ SUY ĐỔI VÀ THỜ Ơ CỦA THANH NIÊN VN

(Theo phóng viên TTX Tiếp xúc tại Hà nội)

Sự suy giảm về các điều kiện kinh tế xã hội của thanh niên Việt nam và vị trí tương ứng của họ trong xã hội đã thể hiện rõ sự suy đổi và thờ ơ của các cô gái và các chàng thanh niên Việt nam XHCN. Theo báo Nhân dân, hiện nay Việt nam có khoảng 20,6 triệu thanh niên ở lứa tuổi từ 14-28, còn số này chiếm 31,7% dân số của nước này. Tổ báo phản nản rằng hầu như trong số các nhà kỹ thuật và công nhân trẻ hầu như không có một người nào có trình độ học vấn cao. Tổng số các nhà khoa học trẻ đứng lại ở con số 25000. Cũng theo tổ báo này, hiện nay trong số họ có khoảng 1,5 triệu người không có việc làm, điều đó theo các nhà quan sát ở Hà nội là một con số quá thấp so với tình hình thực tế.

Hàng năm ở Việt nam có khoảng 1,5 triệu trẻ em ra đời, trong khi đó mức già tăng dân số hàng năm 2% là không thể thực hiện được. 10 năm vừa qua tổng số dân Việt nam tăng 11 triệu người và bây giờ cả nước có số dân là 66 triệu.

"Không ít thanh niên không muốn nhân vai trò tiên phong của thế hệ mình, cũng không ít thanh niên mắc phải những hiện tượng tiêu cực.", tổng bí thư Nguyễn Văn Linh đã phê bình trong phiên họp gần đây của đoàn thanh niên. Đồng thời ông báo trước nguy cơ của các lực lượng đề quốc huy động thanh niên chống lại Đảng và xã hội, nhưng lực lượng này muốn hủy diệt lòng tin của thanh niên với chủ nghĩa xã hội.

Tầm gương phản chiếu tình hình trên là sự thực rằng: hai năm vừa qua Đoàn TNCS Hồ Chí Minh đã mất đi khoảng 0,5 triệu đoàn viên, hiện nay tổng số đoàn viên là 3,7 triệu. Nhu cầu vào Đảng của thanh niên cũng giảm rõ rệt. Tổng số đoàn viên được kết nạp vào Đảng năm 1987 là gần 65000, trong khi ấy sau tháng đầu năm 1989 con số này chỉ đạt 21000. Điều này làm cho thành phần các đảng viên trẻ trong Đảng giảm đi rõ rệt, tổ báo nhân mạnh.

KHI LÀN SÓNG GORBACHOV HƯỚNG VỀ PHÍA ĐÔNG

(Theo Economist 10.2.1990)

Khi làn sóng Gorbachov hướng về phía đông

Những người cộng sản ở châu Á đang kinh hãi nhìn chủ nghĩa Lê nin đang suy sụp ở Liên xô. Nó sẽ không xảy ra với chúng tôi- họ khần. Nhưng họ sẽ ngăn chặn nó bằng cách nào? Sau đây là những tin tức từ Trung quốc, Việt nam và Bắc Triều tiên.

TRUNG QUỐC :

Có phải trời sinh ra Gorbachov trên đời để gây tai họa cho những người đang cai trị TQ chăng? Cách đây gần một năm, ông Gorbachov đến Bắc kinh dự cuộc gặp gỡ cao cấp Xô-Trung đầu tiên trong vòng 30 năm lại đây. Lẽ ra nó phải là một thắng lợi cho ông Đặng, nhưng nó đã biến thành tro bụi khi những người biểu tình trên quảng trường Thiên An Môn, được sự có mặt của Gorbachov khích lệ, đã rêu tên ông trong lời kêu gọi đòi dân chủ. Giờ đây những bước đi cấp tiến của vị lãnh tụ Nga để cải cách chính trị Xô viết đang làm rã rời các đảng Lê nin, thậm chí cả đảng CS TQ với 47 triệu đảng viên. Không có gì là lạ khi cá nhân ông Đặng nói cơn thịnh nộ vì Gorbachov. Giống như bất cứ vị hoàng đế TQ nào khác, ông Đặng rất quý sự ổn định, còn ông Gorbachov thì chỉ gây hỗn loạn thôi.

Sự hỗn loạn này còn nhiều trong tâm trí ông Đặng và đồng nghiệp. Ngày 7.2.90, các ngày UBTU Đảng CS Liên xô bỏ phiếu xóa bỏ độc quyền của nó trong chính quyền, tờ Nhân dân nhật báo bình luận rằng "Không có sự lãnh đạo vững mạnh của ĐCS TQ, những vụ hỗn loạn và chiến tranh sẽ nổ ra, dân tộc sẽ bị chia cắt và nhân dân sẽ chịu đau khổ." Cùng ngày, đảng xuất bản tài liệu nội bộ cho biết nó sẽ trừng trị những kẻ xấu đó như thế nào:

Các tổ chức chính trị nào chống lại bốn nguyên tắc cơ bản (vai trò lãnh đạo của đảng, chuyên chính vô sản, chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa Mác-Lê nin + tư tưởng Mao Trạch Đông) và đe dọa chính quyền nhà nước tuyệt đối không được phép tồn tại. Những tổ chức như thế phải bị cấm theo luật ngay khi nó bị phát hiện.

TQ không cần những hoạt động trong hệ thống đa đảng (bạn hãy quên đi 8 đảng phi cộng sản được phép tồn tại, họ tồn tại cho mục đích trang trí, mặc dù ít người không cộng sản được sớm làm chức to.) Còn sự lấy lan từ tưởng thì sao? TQ có khuynh hướng "đóng cửa", nhưng từ khi chính sách kinh tế "mở cửa" của ông Đặng được đưa vào sử dụng năm 1978,

người dân TQ ngừng giả bộ rằng thế giới bên ngoài là không tồn tại. Khi Xau-se-scu của Ruman (một người được giới lãnh đạo TQ ưa thích) bị lật đổ, khắp TQ người ta đều biết tin này. Họ háo hức theo dõi tin tức từ nước Nga bất chấp những nỗ lực của chính quyền cố lờ nó đi.

Cũng giống như chính sách kiểm duyệt báo chí, sự đàn áp không còn là công cụ tin cậy như trước đây nữa. Sự thật là hàng ngàn người đang ở tù vì dám nghĩ những ý nghĩ sai trái, một bản báo cáo của một nhóm vì nhân quyền-Asia Watch-tính rằng 10 đến 30 nghìn người, chủ yếu "công nhân bình thường" vẫn đang bị giam giữ vì hoạt động của họ ủng hộ dân chủ năm ngoái. Ông Triệu Tử Dương, nguyên lãnh đạo Đảng đã bị cách chức, người giờ đều chịu án phạt cho vụ Thiên An Môn năm ngoái, bây giờ phải đương đầu với việc xét xử hoặc thậm chí có thể bị khai trừ khỏi đảng. Và tháng trước (tháng 1/90), đúng khi quốc hội Mỹ bắt đầu kỳ họp mới trong bầu không khí chống TQ còn nóng bỏng, TQ tuyên bố thả 573 người bị bắt giữ vì lý do chính trị. Nếu như những cải cách kinh tế đã làm thu nhập của nông dân tăng rất nhanh vào những năm đầu thập kỷ 80 thì hai năm qua chúng đã bị mất tín nhiệm bởi nạn lạm phát và tham nhũng mà chúng gây ra.

Chính sách đối ngoại của TQ, mới năm ngoái đây còn tưởng chừng như vững chắc nhất là khi ông Gorbachov sắp sang thăm ông Đặng thì nay tỏ rõ là có tính ảo tưởng. Trên phương diện quân sự những quan hệ với nước Nga dịu hơn trước, nhưng Liên xô có thể trở thành Liên xô thời Khrushchov khi Mao tách khỏi đối phương (nếu không nói là kẻ thù) tư tưởng trong phe XHCN. Những biến đổi ở Liên xô cũng đang làm mất giá trị của "quân bài Nga" của TQ, con át chủ bài để giành sự ủng hộ của Mỹ. Trong thời buổi khó khăn này có thể TQ sẽ quyết định rằng bất cứ sự hợp tác nào với những người theo đường lối cứng rắn còn sót lại, thậm chí với cả Việt nam, đều rất quý.

Các vị lãnh đạo TQ đang phải trải qua thử thách lớn cho việc cai trị đất nước. Cho dù ở bên kia bức Tường Thành khắp nơi đều yên bình đi nữa, thì TQ vẫn còn phải đối mặt với sự hỗn loạn của cuộc chiến đấu lâu dài tranh giành quyền lực.

Nhưng không phải tất cả đều yên bình. TQ không phải là Đông Âu hay nước Nga: cuộc cách mạng là của riêng nó, không phải là của người ngoài và nó là một xã hội nông dân (Nga là một xã hội thành thị) và trên thực tế không có tầng lớp trung lưu (ở Nga đó là tầng lớp lớn). Mặc dù vậy có quá nhiều điểm tương đồng về các đồng chí TQ không thể rút ra sự an ủi từ những chỗ khác biệt. Nếu để chế độ Xô viết có thể vỡ vụn trên những đường ranh giới dân tộc thì TQ cũng có thể bị xé lẻ trên ranh giới tỉnh bởi ngôn ngữ và bộ tộc. Đây là bóng ma

của chủ nghĩa lãnh chúa mà những người cộng sản TQ đang tìm kiếm để diệt. Giống như tất cả những vương triều trước, họ giữ chặt quan điểm rằng bầu trời TQ chỉ có chỗ cho một mặt trời. Thật không may những đám mây từ nước Nga đang nhanh chóng che phủ nó. □

KHI NÀO THÌ CHÚNG TA VÀ HỌ MỚI CÓ THỂ CHỊU ĐƯỢC ĐƯỢC SỰ CÓ MẮT CỦA NHAU ?

(Theo Mladá Fronta 2.7.90)

Khắp Zlín đầy những tờ truyền đơn kêu gọi biểu tình trước xí nghiệp công tin RYO vào 15^h ngày thứ bảy với biểu ngữ "Chúng ta không thể để cho người Việt nam đánh đập tàn nhẫn con em mình". Bỏ qua khoảng vài chục kẻ tò mò người ta thấy ở đó khoảng 200 người vào độ tuổi ngoài 20. Họ hiểu từ biểu tình với nghĩa một cuộc bạo vậy, bởi vì sau đó tất cả kéo đến cư xá người Việt nam cách đó không xa với ý định rõ rệt: chỉ cho VN thấy sức mạnh của mình. Tại sao vậy? Vì hôm chủ nhật vừa rồi (24-6) đã xảy ra một cuộc ẩu đả giữa hai bên, khoảng 30 đến 40 người Việt nam đã đánh đập và làm bị thương 13 thanh niên ta.

Bác sĩ Radim Junger, người có ca trực tối hôm đó cho biết: tất cả đều bị thương, phần lớn là ở đầu, có khi dài tới 10 cm. Ngoài ra còn bị giập lưng, gãy ngón tay vv... Có 4 người bị chấn động não phải nằm viện, số còn lại phải nghỉ làm ít nhất là ba bốn ngày.

Theo lời kể của các nhân chứng có 3 người Việt bị đánh đập mũi và gãy răng, nhưng không một ai đến bác sĩ.

"Theo các nhân chứng thì cuộc ẩu đả do phía VN gây ra", luật sư Václav Matiška, phó tổng công an ở Zlín nói. "Điều đó còn rõ hơn khi người Việt nam đã chuẩn bị trước và mang theo gậy sắt, dao bằm, mìn, cùn... Cùn là một thứ vũ khí giết người lợi hại mà ở ta không có. Có 5 người bị tính nghi là có tham gia, số còn lại đang bị truy nã. Nếu có đủ chứng cứ thì họ sẽ bị truy tố. Mức tối đa của án gây gỗ hành hung là 1 hoặc 2 năm, nhưng nếu đó là một hành động có tổ chức thì hình phạt còn cao hơn.

Đám đông thanh niên, những người nghĩ rằng lệ phải thuộc về mình, bị VB chặn lại trước cửa cư xá. Cùng với chủ tịch UBND TP các công an viên phải cố gắng giải thích rằng không thể giải quyết sự bất hòa bằng con đường bạo lực. Chắc ít người trong số thanh niên đó biết rằng nếu họ lọt vào được cư xá thì lập tức sẽ xảy ra một vụ đổ máu không lường trước được hậu quả. Khoảng 500 người VN trong cư xá nổi máu quyết chiến, liên tục hô hoán qua cửa sổ. Trong số 200 TN Tiếp có nhiều người mang gậy gộc, nhưng chắc không chơi lại được với giáo mìn của người VN. Đáng buồn là luật pháp không cho phép khám nhà để phòng ngừa, nhưng nếu có thì một tuần sau họ lại sản xuất lại như cũ.

Mãi đến lúc hai nhân viên sĩ quan (hôm thứ bảy họ đã đàm phán với đại diện của UBND TP) hứa rằng những người VN gây ra cuộc ẩu đả sẽ bị trừng phạt và sẽ bị tống về nước, đám đông mới chịu giải tán. Những sự căng thẳng vẫn còn treo trong bầu không khí ở đây bởi vì Sĩ quan VN không nói rõ thời hạn về nước. Như đã thấy, chúng ta còn phải học nhiều để có thể chịu đựng được sự có mặt của nhau và học cách không giải quyết những bất hòa bằng cái kiểu man rợ và tàn thương "Nợ máu trả máu".

Lời BBT: qua báo chí và những lời truyền miệng chúng tôi có biết được sơ qua sự việc, nhưng bấy giờ chưa rõ thực hư ra sao. Từ trước đến nay chúng tôi cũng như các bạn đều biết rõ cách làm việc của Sĩ quan VN. Bởi vậy chúng tôi nghi ngờ rằng sự thật có thể hoàn toàn khác. Do đó chúng tôi hướng tới những người đã chứng kiến hoặc tham gia cuộc ẩu đả với lời thỉnh cầu: các bạn hãy viết rõ từng chi tiết của vụ việc này và gửi đến cho chúng tôi. Cái quan trọng ở đây không phải ở chỗ ai phải, ai trái mà là tính khách quan của vấn đề. Nếu có thể các bạn cho chúng tôi biết nguyên nhân trực tiếp và gián tiếp đã dẫn đến việc đáng tiếc này. Diễn đàn sẽ cố gắng bằng mọi cách bảo vệ quyền lợi chính đáng của các bạn. Thư gửi đến không cần ký tên.

IRAN - Thứ năm 21/6, khoảng nửa đêm ở IRAN đã xảy ra động đất dữ dội với sức phá 7,7 độ Ritter. Liên tiếp mấy ngày sau đó là các đợt rung có lúc lên tới 6,6 độ. Theo tin cuối cùng có 50 ngàn người chết, 100 ngàn người bị thương, một triệu người không có chỗ nương thân. Sự tàn phá này có thể so sánh với 8 năm chiến tranh Iran-Irak. Đại sứ quán Iran tại Tiếp khắc đã thông báo :

- Iran nhận sự giúp đỡ từ khắp mọi nơi trừ Ixrael và Nam Phi. Không tính đến sự bất hòa, Iran nhận cả sự giúp đỡ nhân đạo từ Irak.
- Iran từ chối sự giúp đỡ của nhà văn Anh Salman Rusdie, tác giả của cuốn "Những văn thơ quý" với lẽ lẽ đã có quá nhiều người chết trong các cuộc biểu tình chống cuốn sách này.
- Iran không thể nhận máu từ nước ngoài khi chưa được thử nghiệm chống virus SIDA và một khác ở Iran có đủ người hiến máu chứ Iran không nhận máu là vì đạo Islam cấm nhập "dòng máu lạ".

HÃY CHO GORBACHOV CƠ HỘI

Avid Kron

(Theo Sputnik 4/90)

Tác giả: Avid Kron, nhà xã hội học và chính trị học Liên xô, đã di tản vào đầu những năm 70 mà không gây ra một mâu thuẫn đặc biệt hoặc tai tiếng về chính trị. Ông sống và làm việc ở Paris. Từ đầu cuộc Cải tổ, ông thường xuyên về thăm nước Nga.

Tôi không bao giờ quên sự phấn khích mình có khi đi dạo trên Arbat ban đêm để với người sau 15 năm xa cách Mátxcơva... Tối hôm đó cũng như tất cả những ngày sau tự nhiên thính thoảng tôi thấy cổ như nghẹn lại. Sau bao nhiêu năm thấp nhọc, một dân tộc vĩ đại tự thấy được mình, không sợ nhìn thẳng vào sự thật và chấp chúng trên con đường đi tới đại gia đình các dân tộc dân chủ. Đó là con đường đẹp đẽ, đầy hứa hẹn những đồng thời cũng đầy nguy hiểm.

Luôn luôn vang trong tai tôi những giọng nói đầy bức bối chen lẫn vào nhau trên ô tô buýt trên đường phố cũng như trong lúc xếp hàng. Chứa đựng trong đó là thất vọng cũng như hy vọng, tin tưởng cũng như hoài nghi, sự bức bối, mệt mỏi, thanh toán lẫn nhau, sự trả thù cũng như sự giận dữ bất ngờ. Tiếng nói của nhân dân những cũng là tiếng nói của những nguy hiểm mới... Ở Mátxcơva, tôi thường nhớ đến Paris bình thản, yên lành và nhiều màu sắc của mình. Chỉ cần ở đâu đó xuất hiện dấu hiệu của một cuộc biểu tình là ở đó màu xanh sẫm đã chiếm ưu thế giữa các màu của phố phường: ô tô nối đuôi nhau xanh sẫm, những thanh niên lực lưỡng trong bộ đồng phục cũng màu đó rảo bước từ chỗ này sang chỗ khác. Đó là lực lượng cảnh sát trật tự (CRS) được đưa tới chỗ này có thể nói là để đề phòng cho chắc...

Vào mùa thu năm 1987, luật về cải cách giáo dục nhằm hiện đại hóa ngành này được thông qua. Sự thăm dò dư luận trước đó không báo hiệu một cơn bão tố nào. Thế mà đột nhiên bùng xuất hiện các cuộc bãi khóa của sinh viên trên phạm vi toàn quốc. Họ đổ về Paris trên những chuyến tàu chật ních, như tuyết lở họ trên công lộ đường phố Paris, tự hào và ngạo nghễ về sức mạnh của chính mình. Khách bộ hành dấn sát người vào tường để khỏi bị dòng người này cuốn đi.

Trên quảng trường Chiến thắng các đội cảnh sát trật tự (CRS) đã chặn đường tới tòa Nghị viện. Những nhóm quá khích trong sinh viên cố gắng khiêu khích cảnh sát tấn công, nhằm làm căng thẳng tình hình và biến cuộc biểu tình có tổ chức thành một cuộc nổi loạn không ai điều khiển nổi.

Hàng ngũ cảnh sát trật tự (CRS) đã đường đầu mấy tiếng liền không nhúc nhích với các trận mưa chai lọ, đá cuội và những lời xúc phạm. Cuộc khiêu khích đã không thành công. Sau đó chính phủ nhượng bộ, bộ trưởng bộ giáo dục từ chức và các cuộc biểu tình cũng kết thúc nhanh chóng như lúc chúng bùng nổ.

Tôi nói thí dụ này bởi vì theo tôi, nó minh họa cho các cuộc chống đối của nhân dân trong chế độ dân chủ. Nó có thể nổ ra rất nhanh và có khi chỉ vì những điều nhỏ nhặt. Phải chăng điều nguy hiểm này cũng đang rình rập các bạn? Nếu như ở nơi nào đó mọi người nói dậy thiếu cân nhắc, lập tức như những thùng thuốc nổ nó cũng nổ ra ở những chỗ khác và ở mọi nơi mọi chỗ đều lửa cháy, máu đổ, và nó sẽ kết thúc của thời kỳ mới, thời kỳ hy vọng.

Nhà chính trị Gorbachov đi qua bãi mìn này với sự chín chắn có suy nghĩ. Giục ông ta rảo bước ngay cả với ý tốt cũng là sai lầm. Không được quên rằng các đám đông tự phát, thiếu những lãnh tụ có trách nhiệm và có uy tín cao thiếu cơ cấu chính trị có đủ sức hướng đám đông vào các đường ray văn minh, có thể trở thành một lực lượng khủng khiếp.

Dân chủ tuy là rất đẹp, nhưng không phải là chiếc đĩa thần. Đài BBC hàng ngày đưa tin về các vụ giết người ở Bắc Ailen. Người Cơ đốc giáo giết người theo đạo tin lành, người theo đạo tin lành giết người cơ đốc giáo và cả hai bên giết cánh sát. Việc đó đã kéo dài nhiều năm tại nước Anh, cái nơi của nền dân chủ hiện đại. Tôi đã ở Belfast (thủ đô Bắc Ailen). Khu buôn bán của thành phố bị rào quanh, với các vọng gác băng bê tông, các đội tuần tra đi lại xung quanh và ở các cửa khẩu thỉnh thoảng mọi người lại bị kiểm tra. Không thể nghĩ đến việc dạo chơi ban đêm. Làm thế nào được, không khí bị bao vây tràn ngập ở đây. Cảnh sát biết mặt gần hết những tên khủng bố, nhưng nền dân chủ lại không cho phép bắt chúng: sự nghi vấn không phải là lý do để bắt giữ. Tất nhiên điều đó là đúng, thế nhưng sự thù ghét giữa hai nhóm người ngày càng tăng và máu vẫn chảy.

Nền dân chủ Xô viết mỏng manh có thể trải

qua được những vấn đề dân tộc khủng khiếp, bất tận và chưa giải quyết nổi không?...

Khán giả Xô viết theo dõi trên vô tuyến truyền hình diễn biến Đại hội đại biểu nhân dân lần thứ nhất có thể đã không nhận thấy được là ngày 30/5/1989 ở Liên xô một giai đoạn đã chấm dứt và một giai đoạn mới - giai đoạn xã hội chủ nghĩa thị trường, xã hội chủ nghĩa no đủ - bắt đầu. Ngày hôm đó tổng bí thư Gorbachov đã tuyên bố: "Hướng quyết định của cải cách kinh tế là việc hình thành một thị trường XHCN có sức sống. Kinh tế thị trường không phải là vạn năng nhưng cho đến nay loài người vẫn chưa tạo ra được một cơ chế kinh tế khác, hiệu quả hơn, dân chủ hơn". Lần đầu tiên kể từ thời "tuyên ngôn đảng cộng sản" một nhà lãnh đạo cộng sản đã tuyên bố ủng hộ kinh tế thị trường.

Gorbachov quyết định các vấn đề chậm rãi với một sự cẩn trọng lớn. Những thời gian đã cho thấy, một khi ông ta đã quyết định điều gì thì không bao giờ ông ta lùi bước. Nếu như ông lách được con thuyền chính trị của mình giữa hai vách ải độc tài và vô chính phủ thì chắc chắn ông sẽ tới được vùng đất hứa. Ông sẽ đạt được điều mà trong những năm gần đây đã trở thành mục đích của đời mình: xây dựng XHCN xứng với con người, XHCN mà trong đó có thể sống được.

Thế nhưng một XHCN như thế phần nào đã tồn tại, đã hoạt động. Hiệu suất công nghiệp đáng kinh ngạc của những nước tư bản chủ nghĩa không bắt nguồn trực tiếp từ CNTB mà đúng hơn là từ thị trường. Ở Pháp có hai hãng ô tô Renault (đã được quốc hữu hóa) và Peugeot (tư nhân). Cảnh tá kháng định là Renault có hiệu quả hơn Peugeot, cảnh tá lại kháng định ngược lại, điều đó có nghĩa là trong thực tế cả hai hãng đều có hiệu quả ngang nhau bởi vì người Pháp sẵn lòng mua cả ô tô Renault lẫn Peugeot.

Nếu như trong sản xuất thiếu nhà tư bản, đó chưa phải là thảm họa. Thảm họa là ở chỗ thiếu thị trường.

Nền kinh tế XHCN xây dựng trên cơ sở tranh đua có thể hoạt động tốt như nền kinh tế tư bản. Mặc dù vậy đó vẫn sẽ là CNXH hoàn toàn bởi vì ở đó không có một nhà tư bản nào. Đối với thị trường, các nhà tư bản không phải là

tuyệt đối cần thiết mà tuyệt đối cần thiết là những nhà sản xuất biết làm ăn, những người quản lý kinh tế...

Không ai sẽ lỗ trong một cuộc cải tổ như vậy. Và chỉ trong hình thế như vậy thì cuộc cải tổ mới có thể chiến thắng ở Liên xô. Đó sẽ là một xã hội rất thú vị, chưa từng có. Tầng lớp lãnh đạo hiện thời sẽ chia làm hai đẳng cấp. Những nhà hành chính bẩm sinh sẽ vẫn là những nhà hành chính và họ sẽ tạo nên bộ máy đảng và nhà nước tương lai. Những nhà doanh nghiệp bẩm sinh sẽ hướng vào nền kinh tế quốc dân thị trường và sẽ tạo ra đẳng cấp những người làm kinh tế (những không phải là những nhà tư bản). Quyển lợi của cả hai đẳng cấp lãnh đạo sẽ thông nhất với nhau nhưng không phải giống hệt nhau.

Tử lo ngại là những nhà hành chính sẽ bành trướng quá lớn, những nhà kinh tế sẽ bên bị bỏ và nền dân chủ. Và như vậy, một trong những mục đích của Gorbachov là được thực hiện: cuộc cải tổ của ông sẽ trở thành không thể đảo ngược, bởi vì cả một đẳng cấp rộng lớn có thực quyền sẽ đứng lên bảo vệ những thành quả dân chủ.

M.Gorbachov đang ở gần sự thành công hơn bao giờ hết. Nhưng ông đã phải trả giá quá đắt cho năm năm cải tổ vừa qua. Tôi không chờ đợi chứng ấy lỗi bực bội về ông, kể cả từ phía trí thức tầng lớp nhận được nhiều nhất từ ông mà lại giúp ông ít đến thế. "Ở phương Tây các anh chẳng hiểu gì cả!". Bạn bè tôi ở Mátxcơva đã nói như vậy. "Các anh liên tục hét. Gorbachov-Gorbachov- trong khi đó chúng tôi chỉ có các cửa hàng trống rỗng. Cũng có thể ở Liên xô các bạn chưa hiểu hết Gorbachov đã làm gì cho toàn thế giới hiện thời. Nếu các bạn chỉ hình dung một người phương Tây với những tiện nghi hiện đại và xa xỉ vây quanh thì các bạn sẽ không thể hiểu được sự hoảng sợ tiếm thức của họ trước sự bành trướng của CNXH từ phương Đông. Các bạn hãy gắng thử đặt mình vào tâm lý của họ đặt mình vào địa vị của họ và hãy thử hình dung mới Tây thôi các bạn là gì đối với họ.

Từ cuối những năm 40 lần lượt từng nước đã sang phương Đông và không quay trở lại. Từ những năm 40 biên giới thay đổi không ngừng và

bao giờ cũng vậy: sang phía Tây. Bàn tay sắt của Mátxcơva bên bị và không một mồi đẩy các quân cờ về phía trước, mọi nơi, ở tất cả các châu lục.

Tình báo phương Đông bị phát hiện ra cả ở trong lòng những phòng đặc biệt của phương Tây. Vũ khí của Liên xô ngày càng nhiều, và không biết đến khi nào quá trình này dừng lại...Tôi đã sống khá lâu với người phương Tây để tôi có thể cảm nhận được sự hoảng sợ của họ trước áp lực không thương tiếc, không mệt mỏi này. Tự nhiên áp lực thép này bỗng được thả lỏng và biến mất. Ban đầu không ai tin được điều này là có thể. Tất nhiên chúng xảy ra là nhờ có

Gorbachov, vì vậy phương Tây biết ơn tổng bí thư của các bạn. Cho đến giờ không ai khác trong những nhà lãnh đạo Xô viết làm cho thế giới một điều gì sánh ngang được với điều này. Ngày nay Gorbachov mới bước vào đường chạy của CNXH thị trường. Và ông sẽ đến đích nếu như những kẻ thù của cái tổ cũng như những bạn bè quá nhiệt tình và thiếu kiên nhẫn của cái tổ không ngáng chân ông. Các bạn hãy cho ông cơ hội. Hãy cho ông !!

Nhân dân trầu tượng của ÔNG TA

Phạm Hồi

(Theo đặc san Vững tàu-Côn đảo 15 năm)

Ông ta, chúc vụ cũng kha khá. Mà quyền thì đủ cho mấy người xu nịnh bám quanh. Ông ta ở một căn nhà sang trang. Thỉnh thoảng người ta nghe tiếng nói của ông vọng ra từ phòng xa lộng sang trọng. Chắc là ông đang lên lớp cho một cán bộ cấp dưới nào đó. Giọng ông: Chúng ta làm việc là phải theo nguyện vọng của nhân dân, chứ đâu phải theo ý thích của mình!

Ông có một bà vợ trẻ. Bà ham mở nhạc cát-sét rất khuya. Mà mẹ to nữa. Liên vách nhà ông có một người làm ở sơ điện, thường phải trực đến nửa đêm mới về. Có lần anh đánh bạo sang nhà ông, đề nghị bà nhà đến khoảng 11 giờ đêm thì tắt đèn nhạc, cho bà con lối xóm được yên tĩnh, nghỉ lấy sức, mai đi làm.

Ông ngồi cạnh, hừ một tiếng: anh không biết rằng âm nhạc là một bộ phận quan trọng trong đời sống văn hóa của con người à?

Vậy có lẽ anh thợ điện kia không được xếp trong hàng ngũ "nhân dân" mà ông phải phục vụ, mà ông luôn luôn nói là sẵn sàng làm theo nguyện vọng.

Sau lưng nhà ông, có một bà già trồng rau. Gà nhà ông sang phá rau bà ta đủ quá. Bà đứng bên rào than phiền. Ông bảo: sao không bỏ tiền xây tường cho kín vào, gà nó có cánh nó bay, nó có chân nó bới, ai giữ suốt ngày được!

Vậy chắc bà già đó cũng không phải là nhân dân

Hàng tuần ông thay mặt cơ quan đến phòng tiếp dân. Có ai đến giải bày gì đó thì mắt ông đăm đăm nhìn lên trần nhà, vẻ chăm chú lắng nghe.

Hết giờ, người thư ký của ông đến thu dọn sổ sách cho ông, anh ta thưa với ông hàng tuần nên vạch một chương trình công tác cụ thể để cho anh chị em nhân viên trong cơ quan đỡ vất vả, bị động

Ông trừng mắt: anh là thư ký riêng của tôi mà cũng lên mặt dạy khôn cho tôi à!

À, thì ra anh thư ký này cũng không phải là nhân dân nốt.

Với ông ta chỉ có một thứ nhân dân trừu tượng mệnh mông, xa vời. Còn những người cụ thể quanh ông, họ nói gì, ông bất cần.

● chữ nghĩa

Tham ô : tham những có ô.

Mác : dụng cụ của đao phủ.

Cải tổ : xây lại cái tổ cho ấm và kín đáo hơn.

Cách mạng : giấc mơ của AQ

Cách mạng thế giới : giấc mơ của những AQ tâm cổ thế giới.

Tự do ngôn luận : tự do luận chữ trong các báo ra trong nước (do in tối).

Cánh tay phải : cánh tay thuận, cầm cờ.

Cánh tay trái : cánh tay làm việc.

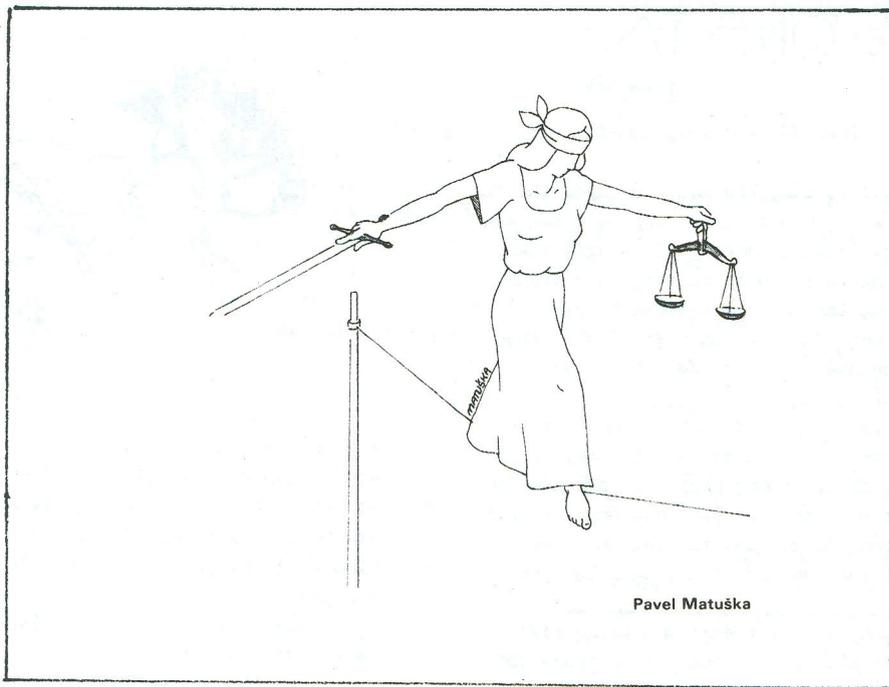
Sao sáng : vật dẫn đường trong đêm chứ không phải trong ngày.

Cám dỗ : nuôi lợn ốm.

Đồng hồ : cái không thể thiếu được trong các cuộc họp, để đại biểu xem giờ đi ăn trưa.

○ Diên đàn bạn đọc

-
- Việt nam trong mắt ai
 - Những nhận thức bước đầu về tình hình Tiếp khác
 - Nạn chảy máu chất xám
-

● L ờ i n g o ?

Trong những trang của chương mục Diễn Đàn. Bạn Đọc chúng tôi sẽ đăng tất cả các bài viết của các bạn không phân biệt những xu hướng, quan điểm khác nhau về mọi vấn đề mà chúng ta cùng quan tâm.

Điều quan trọng không phải là sự khác biệt về chính kiến, một quan niệm sống hay thậm chí một ý thức hệ, mà là tìm ra một tiếng nói chung vì những gì cần thiết nhất. Chúng ta hãy tin ở điều đó. Vì, có một điều chung cho tất cả mọi điều, giống nhau ở tất cả mỗi chúng ta là lương tâm và đạo lý làm người.

Chúng tôi mong chờ sự tham gia của các bạn. Bạn có thể viết về một đề tài nào đó hoặc tham gia tranh luận, góp ý về những bài viết của các bạn khác trên ĐDBĐ.

Lần này ĐDBĐ xin giới thiệu một số bài viết về các vấn đề khác nhau và ở những cái nhìn khác nhau. Đề đảm bảo tính dân chủ của Diễn Đàn, tính trung thực tuyệt đối với các bài viết chúng tôi đăng lại toàn bộ mà không cắt xén hay sửa đổi, cho dù đôi chỗ có một số từ ngữ sắc sảo hay quá khích. Phân đánh giá xin dành cho bạn đọc.

— ĐDBĐ —

VIỆT NAM trong mắt ai

Hồng Hà

"Non sông Việt nam có được vẻ vang hay không, dân tộc Việt nam có được vẻ vang sánh vai các cường quốc năm châu được hay không...". Đã 40 năm rồi nói đó mang trong lòng mỗi người Việt nam đang day dứt hôm nay. Còn 10 năm nữa, theo lời hẹn phải đoàn nghị sĩ Mỹ thăm lại Việt nam của cựu thủ tướng Phạm Văn Đồng. Đã 15 năm khối phục đất nước những ta đã làm gì để 10 năm nữa bước vào giờ phút thiêng liêng, cùng nhân loại đón giao thừa của năm 2000, khi mà "chốn miếu đường người ít học làm quan, nơi thôn dã cường hào còn đó", khi mà "xả tắc cố nguy cơ phân chia, lòng người ngày càng ly tán". Hồi ối! Hướng hồn bao liệt sĩ vô danh tìm mẹ già, người vợ góa và đứa em mồ côi. Những tấm bia chạy dài theo bờ cát trắng Quảng Trị đang nói gì với ta, những người còn sống hôm nay, khi mà tiến sĩ, giáo sư sang châu Phi tìm đường sống, hay lịch sử quay ngược lại cảnh nghèo đói của lục địa đau khổ này sang châu Mỹ thế kỷ 17 và này đến lượt chúng ta.

Chúng ta lại gặp lại nhau để tìm cuộc đời tươi đẹp hơn ở đâu trên khắp hành tinh này, cuộc đời đó đâu có năm dưới đại dương mệnh mỏng và thăm thẳm, mà để lại sau lưng mình quê cha đất tổ, từ bỏ rừng tre xanh, ruộng dưa và đồng sông tắm mát tuổi thơ. Dầu ta có xa Người nhưng chắc tất cả tấm lòng ta còn gửi gắm đâu đó dưới ánh trăng bến Hồ

"K e ? p h a ? i s ờ đ e n g a y
l a k e ? đ a c a n h e t t u
t u ? n g v a h o c t h u y e t ?"

C a c — M a c

gươm, trong tiếng gió Thập mười vẫn thổi rất sâu, với nỗi thường đau và niềm hy vọng. Chúng ta đã quên rồi sao khi cha ông ta, khi chưa có "tinh thần quốc tế vô sản", chưa được trang bị bằng "lý luận Mác-Lênin" đã đánh quân Nguyên mà vô ngựa của nó đã qua đến châu Âu tới Á rập xa xôi tới ba lần khiếp đảm, đánh cho Thoát Hoan phải chui vào ống đồng mà trốn chạy. Đã quên sao ông cha ta với lòng yêu nước thiết tha "nửa đêm vỗ gối, ruột đau như cắt, nước mắt đầm đìa" với sự lãnh đạo sáng suốt và tài tình của những người anh hùng dân tộc mà đức kiêu của họ còn âm tới hôm nay. Chúng ta đã đánh để cho thế giới biết rằng "nước Nam có chủ". Chúng ta phải chăng không biết hổ thẹn khi con rồng Việt nam chưa có bầu trời tự do để mặc sức bay. Chúng ta sẽ là con rồng thứ bao nhiêu ở châu Á này, khi chúng ta còn đang mơ ngủ, khi chúng ta còn lấy AQ làm cứu cánh, khi chúng ta còn đối trên, lừa dưới. Chúng ta sẽ sánh vai với ai khi bộ não của ta "trở trung và đầy sức sống" với độ tuổi mới ngót 70,80. Bộ quần áo đẹp không che dấu được sự dốt nát, điên văn hay không đem lại ấm no, nghị quyết nhiều không nâng cao được dân trí. Hồi những người đầy tớ trung thành đang cầm trong tay sinh mệnh của triệu triệu thân dân xin Người đừng quay lưng lại sự đau khổ của đồng loại!

Những nhân tố bước đầu về tình hình TIỆP KHÁC

Phạm Tiến Hùng

A - Những gì đã xảy ra tại Tiệp khắc ?

1. Đảng CS Tiệp khắc bị lật đổ khỏi vũ đài chính trị Tiệp khắc bằng áp lực của quần chúng trong cuộc "Cách mạng nhung" dưới sự lãnh đạo của O.F. (Diễn dân công dân). Vai trò lãnh đạo của Đảng được xóa đi trong hiến pháp, nên tăng tu tướng của Đảng bị lên án, lịch sử của Đảng bị thóa mạ. Các đảng viên CS trong quốc hội, chính phủ bị thay thế, những đảng viên của Đảng giữ chức vụ quan trọng trong chính quyền thì tự động ra khỏi Đảng. Toàn bộ ban lãnh đạo cao cấp của Đảng bị khai trừ, hơn 120.000 (trong số 1.600.000) đảng viên trả về Đảng, các trụ sở của Đảng bị buộc phải nộp lại cho nhân dân. Đảng CS rút về thành một Đảng cánh tả, đảng viên của Đảng bị dồn ép ra khỏi các chức vụ, nhiều người mất việc làm, nhiều người tự sát.

2. Những tham vọng quyền lực của O.F. dần dần được thực hiện. Quốc hội được thay đổi thành phần để giở tay biểu quyết Havel làm tổng thống. Sau thắng lợi này, người ta bắt đầu cuộc thanh lọc từ trung ương đến các cơ sở. Các O.F. được thành lập ở khắp nơi, gây áp lực đẩy các đảng viên CS ra khỏi các cương vị lãnh đạo, bắt chấp những nguyên tắc mỹ miều mà Pithart và O.F. tuyên truyền. 23.000 tù nhân được thả. Lực lượng tự vệ, cục an ninh quốc gia, Cục chính trị quân đội... đã bị giải thể. Đã thay đổi tên nước,

quốc huy, tiếp tục thay đổi các địa danh có liên quan đến những người CS và Liên xô. Hoạt động của các đảng chính trị bị cấm trong các trường học, các môn học liên quan đến CNXH bị hủy bỏ, các đảng phái chính trị mọc lên như nấm sau mưa. Havel và O.F. xuất hiện ở khắp nơi, nhấn mạnh những sự giống nhau giữa chế độ CS và phát xít. Cách mạng tháng hai 1948, trước đây gọi là thắng lợi của nhân dân lao động. Nay được gọi là sự kiện "đảo chính công sản thắng nhân dân lao động". Chủ Nghĩa chống cộng, chống Liên xô được mặc sức hoành hành. Người ta mô tả thời 40 năm qua như là một thời đen tối, dể man, độc đoán, "không làm được gì ngoài những sai lầm"...

3. Về đối ngoại, chính quyền mới nhanh chóng đặt quan hệ với Izrael - Izrael được xuất hiện trước công chúng Tiệp khắc như là một nước văn minh, dân chủ và kinh tế hiệu quả. Mọi Dajalama Tây tạng sang thăm TK bắt chấp sự phản đối của Trung quốc, người này được mô tả như một người nhân đạo, một chiến sĩ đấu tranh cho quyền con người. Mở cửa biên giới với Áo, Tây Đức. Đòi quân Liên xô rút về nhanh nhất, triệt để nhất. Xiết chặt quan hệ với Mỹ và Châu Âu. Định đề nghị giới thế HĐTKT và khối hiệp ước Vaccava. Gần đây đã ra khỏi hiệp định về tài chính với các nước này. Ủng hộ Litva ly khai khỏi Liên xô. Lên án Cuba...

4. Nhìn toàn cục, những diễn biến trên nằm trong một tình hình chung của Châu Âu. Với sự xuất hiện của Gorbachov, phương Tây đã thực hiện được kế hoạch của họ, triệt để đến mức những ai đã đọc những kế hoạch của Bush và phương Tây viết cách đây mấy năm đều phải thán phục trước việc kịch bản của họ được diễn ra đúng và nhanh đến như vậy. Phe XHCN tan rã, Liên xô phân hóa và đi xuống quá mức thời Breznev, CNXH bị công kích, quân Liên xô bị xua đuổi trong khi khối NATO ngày càng được củng cố. Gorbachov được phương Tây ca ngợi và bảo vệ. Các DCS phân hóa, tư tưởng của quần chúng, Đảng viên bị phân hóa, nhiều người quay lại lên án CNXH nhiệt thành như chính ngày xưa họ ca ngợi nó. Những người không theo chiều gió được coi là bảo thủ. "Theo chiều gió" thì được coi là cấp tiến, dân chủ và tất cả những tính chất tốt đẹp nhất.

B. Nhân thức của tôi thế nào trước tình hình ở Tiệp khắc?

Nhiều người đã bày tỏ quan điểm của mình. Ở đây, tôi chỉ nêu suy nghĩ của riêng tôi, chưa dám chắc nó được ủng hộ tôi đâu.

1. Trước hết, tôi khâm phục O.F. đã tận dụng triệt để những yếu kém trong chế độ cũ, thổi phồng nó lên thành bản chất, thổi bùng ngọn lửa mất lòng tin vào ĐCS, tận dụng triệt để hoàn cảnh của các nước xung quanh, khích lệ những ảo vọng đối với phương Tây giàu có, dùng lực lượng văn nghệ sĩ bất mãn và sinh viên không trải qua CNTB làm lực lượng xung kích, nhanh chóng chiếm lĩnh trận địa tuyên truyền, trói chặt tay chân địch thủ để rồi buộc địch thủ phải công nhận mình.

2. Thêm một lần nữa tôi được khẳng định: một nền tuyên truyền vô tư là không tồn tại. Một chính thể do một V. Havel (đã từng bị chế độ XHCN cầm tù) đứng đầu thì nên tuyên truyền chống CNXH là đương nhiên. Bây giờ người ta ra sức quên đi những thành tựu của CNXH, ca ngợi CNTB, bỏ đi những mặt tích cực của CNXH, thổi phồng những tiêu cực của nó. Tôi cho là không công bằng. Bắt chấp những lời thóa mạ của những người đảng hánh tiến, tôi vẫn cho là CNXH giữ một vai trò lịch sử quan trọng, một bước tiến có ý nghĩa lớn nhất trong lịch sử cho đến nay của loài người. Dù trên con đường xây dựng CNXH đã có sai lầm, sù trí, chủ quan, nhưng nhìn tổng thể nó là một cái có thể làm tốt lên được chứ không phải là một cái cần phải tiêu diệt mới có dân chủ, mới có tiến bộ như nhiều người nghĩ.

3. Cần thận trọng trước xu hướng muốn sao chép tư tưởng "cách mạng" ở Đông Âu vào đất nước mình. Đảng ta và dân tộc ta đã không phải một lần trả giá cho những việc sao chép những bài học từ bên ngoài (Cải cách ruộng đất, HTX cấp cao, bỏ qua phát triển TECN, chủ nghĩa duy ý chí ở Đại hội

4,5...) trong khi đó những việc chúng ta làm tốt nhất đều là những việc chúng ta biết vận dụng đúng trái tim khối óc của dân tộc mình cả (Cuộc chiến tranh giải phóng dân tộc, Công cuộc đổi mới). Hoàn cảnh Việt nam và Tiệp khắc khác nhau về căn bản. Thông số ban đầu và điều kiện biến của bài toán đó khác hẳn nhau.

4. Theo tôi cần vận dụng bài học qua sự kiện ở Đông Âu vào công cuộc đổi mới ở Việt nam theo các hướng :

a) Nâng cao tính chiến đấu của Đảng bằng việc Đảng dứt khoát không giãnh cho đảng viên những đặc quyền đặc lợi " chỉ ví lẽ đảng viên ", Đảng mạnh dạn rút bỏ khỏi cơ thể mình những đảng viên kém phẩm chất, mọi đảng viên trước hết phải sống trung thực bằng lao động của mình như một công dân, lấy lao động sáng tạo là thước đo quan trọng nhất cho phẩm chất con người. Cần nhớ rằng: Tất cả những đảng viên yếu kém mà đảng cứu mang, những sai lầm của họ sẽ là những mầm mống cho các lực lượng chống Đảng ở một lúc nào đó. Không một quy định,

một văn bản nào có thể sinh ra và gìn giữ được lòng tin. Lòng tin chỉ là cái sinh ra tự nhiên qua thực tiễn (thực tiễn biện chứng).

b) Hiệu quả của sự nghiệp đổi mới là cái có thể đo được bằng hai thông số chính : Đời sống kinh tế phát triển và công bằng xã hội (trong đó có sự công bằng giữa đảng viên và quần chúng) được bảo đảm. Làm được hai việc đó chúng ta có thể hy vọng không phải trải qua cuộc khủng hoảng trầm trọng của các đảng viên cộng sản ở Đông Âu.

Ở đây, tôi cũng phát biểu thẳng cảm tưởng của tôi đối với chủ perestrojka của Gorbachov. Nếu " cải tổ " là một nguyện vọng thiêng liêng của thời đại chúng ta, thì perestrojka của Gorbachov với nội hàm mà thực tiễn mấy năm qua đã mang lại cho nó - chỉ là một con dao hai lưỡi mà phương Tây đã sử dụng nhiều hơn Gorbachov.

Và tôi không tin Mỹ, phương Tây, NATO là những người sẽ mang lại hạnh phúc và công bằng xã hội cho nhân loại.

Praha, tháng 2+3 . 1990

(Thec CLB Tuổi Trẻ số 1)

Nạn cháy máu

Hai Văn

LỜI TỰA

Bản tin nhận định tình hình hiện nay ở các nước xã hội chủ nghĩa của BCHTW ĐCS Việt nam mở đầu bằng câu : " Các nước xã hội chủ nghĩa hiện nay đang lâm vào cuộc khủng hoảng toàn diện và nghiêm trọng nhất từ trước tới nay "

Tiếp đến do các nhà lãnh đạo Việt nam nêu lên những sai trái của ĐCS các nước anh em mà hoàn toàn không một lời nào nói đến trách nhiệm to lớn của các ĐCS này trước tình hình đó.

Không rõ các nhà lãnh đạo Việt nam nghĩ gì về câu ngạn ngữ :

" Chờ người hầy nghĩ " đến thân
Hầy sờ lên gáy xem gần hay xa ... "

Trong khuôn khổ của tờ tập san này, bằng những kiến thức có hạn chúng tôi xin từng bước cùng bạn đọc trao đổi về những vấn đề mà trong các báo chí của ĐCS Việt nam không nói tới : Tình hình kinh tế xã hội, chính trị ở Việt nam, nguyên nhân và những con đường giải quyết tình trạng khủng hoảng trầm trọng ở Việt nam hiện nay.

Đối với bất kì nền kinh tế nào, một dân tộc nào thì con người, những khả năng và trí thức của họ là những vốn quý nhất. Với Việt nam thiết tưởng điều đó đúng gấp ngàn lần vì dân tộc ta sau ngàn năm chiến tranh đã mất đi biết bao người con có tài năng và nhiệt huyết. Thực tế lịch sử ở Việt nam, nhất là sau 1975 đã cho ta những kẻ luận hoàn toàn ngược lại : Hơn một nước nào hết Việt nam là nước phung phí chất xám nhất.

Nạn cháy máu chất xám ở nước ta có nhiều hình thức, song tôi sẽ tập trung vào phân tích bốn hình thức phổ biến và nghiêm trọng nhất hiện nay. Đó là :

- 1/ Các làn sóng di cư sau 1975
- 2/ nạn thất nghiệp
- 3/ " Các hình thức " hợp tác lao động và khoa học kỹ thuật
- 4/ Di cư nội tâm hay di cư tinh thần

1/ CÁC LÀN SÓNG DI TÀN SAU NĂM 1975 :

Cùng như nhiều thông số kinh tế, xã hội khác cho đến nay, các nhà chức trách Việt nam vẫn chưa công bố những số liệu đầy đủ / tổng số, thành phần, tuổi tác và nghề nghiệp / về những làn sóng di tản từ Việt nam. Trên thế giới các nước vẫn minh đều công bố những số liệu này, bởi đây là những con số phản ánh sâu sắc nhất mức độ bất bình của người ra đi với chính quyền do nhiều lí do khác nhau như: chính trị, kinh tế, xã hội... Vì vậy nếu muốn nghiên cứu một vấn đề nào đó không còn con đường nào khác, chúng ta bắt buộc phải sử dụng những con số thống kê, ước tính của các tổ chức quốc tế và các cơ quan nghiên cứu của nước ngoài.

Theo cơ quan Cao ủy về người tị nạn của LHQ, riêng thời kì 1975 - 1983, ít nhất đã có một triệu người Việt nam ra đi - trong số đó khoảng một nửa là người Hoa. Cơ quan tị nạn của Mỹ về phần mình đưa ra một con số cơ về

chất xám

chính xác hơn, theo họ trong thời kì từ năm 1975 đến tháng sáu 1982 tổng số người Việt nam ra đi là 1 052 790 trong đó ít nhất là 142 000 người đã mất tích ngoài biển khơi. Người ta ước tính cho đến năm 1982 số người ra đi hàng năm là 140 000 / trung bình mỗi ngày khoảng 400 /. Từ đó đến nay con số trung bình trên có thể dưới 50 000 người. Ước tính này bao gồm những người Việt nam ra đi hợp pháp từ năm 1979 trong khuôn khổ của một

chương trình mà LHQ đã đàm phán với Việt nam / Từ năm 1979 trong khoảng 110 000 - 120 000 người / . Năm 1978 số người ra đi hợp pháp lại thấp hơn số người " di tản theo đường biên " đã đến bến an toàn . Những nước tiếp nhận chủ yếu là Trung quốc , Pháp , CHLB Đức , Anh , Canada , Úc và Mỹ . Gần đây vấn đề này đã gây ra nhiều căng thẳng giữa Việt nam và các nước láng giềng , trong đó có các nước ASEAN .

Hiện nay số người Việt nam đang ở các trại tỵ nạn của Hồng công đã lên đến 54 000 , Thái lan : 115000 , Philipines : 26000 , Indonesia : 30 000 , Malaisia : 20 000 . Con số 200 000 đang lao động và học tập tại LX và Đông Âu cũng là một mối lo ngại lớn đối với các nhà chức trách . Đến giữa tháng năm 1990 đã có 4000 người / chiếm khoảng 10% tổng số người Việt nam tại CHDC Đức / . Thời gian gần đây số người Việt nam chạy trốn sang các nước CHLB Đức và CH Áo ngày càng đông .

Các nhà quan sát đưa ra những con số khác nhau về tổng số người Việt nam tỵ nạn từ sau năm 1975 , nhiều người khẳng định con số này không nhỏ hơn 2 triệu . Trong số đó không biết đã có bao nhiêu người đã làm mỗi cho bọn cướp biển và cá dứa , bao nhiêu người đã và sẽ tìm được một cuộc sống hạnh phúc nơi đất khách quê người ??? Tuy vậy những người Việt nam thất vọng với nhiều lí do vẫn đang tiếp tục mạo hiểm ra đi bằng những con thuyền đánh cá thô sơ !!!

Ngoài gốc đọt đạo đức : đó là tội ác của các nhà lãnh đạo , song nếu nhìn từ góc độ kinh tế đây là một sự mất mát khổng lồ , có thể so sánh với sự mất mát trong chiến tranh bởi lẽ phần lớn những người ra đi này là những người đã đến tuổi lao động , hơn nữa nhiều người trong số họ còn có một trình độ tương đối cao . Đối với họ Tổ quốc cũ sẽ không còn là nơi để họ cống hiến và phục vụ nữa . Nói cách khác Tổ quốc ta đã mất đi những người con và những nguồn trí thức khổng lồ ...

Chính phủ Việt nam đã và đang làm gì trước những bị thảm ấy ??? Người ta thấy cũng như các chính sách khác , các nhà lãnh đạo Việt nam thường phản ứng rất chậm chạp . Họ thường dùng những biện pháp áp lực vô hiệu đã quen để cố gắng dập tắt những hiện tượng và các biểu hiện của nó chứ không bao giờ tìm ra hoặc không muốn công nhận nguyên nhân sâu xa của vấn đề để khắc phục nó . Đông có thức đẩy người Việt nam ra đi rất nhiều và phong phú , song có thể chia các nguyên nhân trên thành hai loại chủ yếu :

1/ Chính trị : Những chính sách bất công và phân biệt đối xử với chính quyền đối với những người đã tham ra chính quyền cũ không những không "thuyết phục , cải tạo " được họ theo ý muốn mà còn gây nên trong suy nghĩ của họ những sự phản kháng mãnh liệt . Bằng cách đó các nhà lãnh đạo cộng sản đã mất đi những tài năng, những nhà chuyên môn đầu ngành mà họ không có . Sự cưỡng ép , dọa dẫm những người không có cùng quan điểm với các nhà chức trách , nói cách khác người ta thấy ở một nước " tự do , dân chủ và công bằng " như ở Việt nam họ không có điều kiện để làm việc , cống hiến và phát triển những năng lực của mình .

2/ Kinh tế : Với bộ máy lãnh đạo gồm những người đã tham ra chiến tranh và một loạt các phân tử tích cực trung thành qua mười lăm năm người ta thấy Việt nam hầu như không thực hiện thành công một " kế hoạch 5 năm " nào . Vì vậy sau 15 năm hoa bình nền kinh tế của Việt nam vẫn chưa hoàn toàn được khôi phục , tổng sản lượng quốc dân trên đầu người không đạt 200 USD / Đôlar Mỹ / , tức là khoảng 1/30 của Nam Triều tiên - một đất nước cũng bị tàn phá nặng nề của chiến tranh và nghèo hơn Việt nam rất nhiều về tài nguyên khoáng sản, Thu nhập bình quân của một kĩ sư , phó tiến sĩ , giảng viên đại học ở cái đất nước không tồn tại " người bóc lột người " là 35900 đồng / tức là chưa đầy 8 USD / thấp hơn thu nhập của một công nhân Mỹ bình thường sau một giờ lao động chân tay . Nhiều người trong số họ là những người thất nghiệp trong tổng số 12 triệu người thất nghiệp ở nước này .

2/ NẠN THẤT NGHIỆP LỚN NHẤT TRONG LỊCH SỬ PHÁT TRIỂN KINH TẾ THẾ GIỚI

Các nhà tuyên huấn Việt nam thường lấy những hình ảnh khủng khiếp về nạn thất nghiệp ở các nước TBCN để dọa dân , song có lẽ không ít người trong số họ hiểu : thế nào là thất nghiệp , bao nhiêu người thất nghiệp và những người này có cuộc sống như thế nào . Một điều chắc chắn nữa là không ít người trong số họ không biết được rằng ở Việt nam có bao nhiêu người thất nghiệp , bởi lẽ nhà nước cũng không có đủ tiền để thực hiện chương trình thống kê , nhiều khi ngay cả phương pháp tính cũng không rõ ràng . Và một vấn đề nữa : đây là bí mật quốc gia , cũng như hàng nghìn chi số khác , vì nếu "bọn phản động " trong nước và nước ngoài mà biết được thì chúng sẽ phá hoại nghiêm trọng nền kinh tế đang "từng bước phát triển và đạt được những thành tựu to lớn " .

Vào khoảng giữa năm 1988 với tình hình đối mới "nhấn thẳng vào sự thật và nói thẳng , nói thật .. " lần đầu tiên báo chí Việt nam đã phải công nhận là có hơn 6 triệu người thất nghiệp . Nguồn tin này đã làm cho nhiều người từ trước đến nay mơ hồ về chủ nghĩa xã hội ngạc nhiên vì như vậy đã đạt được tỷ lệ thất nghiệp gần 20% , trong khi đó bọn "tử bản giãy chết" như Nam Triều tiên , Hồng công hay Singapor tỷ lệ này chưa đầy 3,5% . Cao hơn như ở USA hay Pháp , CHLB Đức tỷ lệ thất nghiệp cũng nhỏ hơn 8% ...

Gần đây theo nhiều nguồn tin tỷ lệ thất nghiệp ở Việt nam đã vượt 30% tức là khoảng 12 triệu người thất nghiệp . Các nhà kinh tế còn dự đoán những con số cao hơn bởi lẽ trong các xí nghiệp quốc doanh , các cơ sở nhà nước hiện nay do thiếu nguyên vật liệu , phụ tùng thay thế , do quản lí kém và hàng hóa sản xuất ra không đủ sức cạnh tranh với hàng nhập ngoại nên khoảng 40-45% công nhân , CBCNV đến phân xưởng mà không có việc làm . Hiện tượng này các nhà kinh tế "tử bản" gọi là hiện tượng thất nghiệp trá hình . Ai cũng biết khoảng 75% dân số Việt nam đang ở tuổi lao động là làm nông nghiệp song ít người nghĩ rằng phần đông số người này ngoài thời vụ thường không có việc làm . Hiện tượng này các nhà kinh tế "tử bản" gọi là hiện tượng thất nghiệp thời vụ . Nếu tính theo cách tính của các nhà kinh tế "tử bản" hay kinh tế thị trường thì tỷ lệ thất nghiệp ở Việt nam sẽ là một con số khổng lồ khủng khiếp .

Ngày nay trong tình hình mới , hàng chục nghìn bộ đội đang được giải ngũ và hàng chục nghìn bộ đội ở Campuchia trở về cũng đang chờ việc làm . 200 000 người Việt nam lao động ở LX và các nước Đông Âu cũng là một con số đáng lo ngại cho các nhà kinh tế Việt nam . Trăm triệu hơn cả là hàng năm khoảng 1,2-1,5 triệu người Việt nam bước vào tuổi lao động song nhiều nhất trong số này khoảng 200000 - 300000 người sẽ có việc làm , số còn lại 1,0-1,2 triệu người sẽ làm căng thẳng hơn tình hình lao động trên thị trường lao động VN .

Các nhà lãnh đạo Việt nam hầu như bất lực trước vấn đề xã hội nóng bỏng này vì họ không có vốn , kĩ thuật hiện đại , công nghệ sản xuất và kinh nghiệm quản lí . Lối thoát duy nhất tưởng tưởng là kêu gọi vốn đầu tư nước ngoài , song ai cũng biết rằng với chính sách thù địch của chính quyền VN hiện nay với các nước có nền kinh tế thị trường /-đứng đầu là Mỹ mà việc bình thường hóa quan hệ với nước này là điều kiện cơ bản để chính phủ Mỹ huy động các vốn và nơi lòng các danh mục của COCOM đối với VN / thì còn lâu họ mới đầu tư mạnh vào Việt nam . Đây là những chính sách mà chính quyền USA cùng với các nước công nghiệp phát triển phương Tây đã sử dụng trong cuộc bao vây kinh tế Việt nam kể từ năm 1978 khi chính phủ Việt nam gửi quân sang chiếm đóng Campuchia vào tháng 12 năm đó . Ngày nay khi cả thế giới đang dần xóa bỏ những ngăn cách : biên giới , nhận thức , hệ tư tưởng . v.v. thì các nhà lãnh đạo Việt nam vẫn lớn tiếng kêu gọi "nâng cao ngọn cờ cách mạng XHCN " hay hô hào bảo vệ đến cùng cái chủ nghĩa "Mác -Lênin vô địch bách chiến bách thắng " - cái học

thuyết mà sau 73 năm thử nghiệm ở Liên xô và hơn 45 năm thử nghiệm ở các nước có nền sản xuất công nghiệp khá phát triển như ở Đông Âu nay người ta đã phải đi đến kết luận là không còn thích hợp và không tương ứng. Không rõ ở Việt Nam các nhà lãnh đạo có đọc được các nguyên bản của "học thuyết vĩ đại" này chưa và hiểu sâu sắc những tư tưởng của học thuyết này đến đâu nhưng chỉ biết rằng kết luận của nhiều giáo sư, nhiều nhà triết học ở Đông Âu sau khi nghiên cứu và thử nghiệm mấy chục năm là: tư tưởng thì thật sáng lạn, và vĩ đại song đối với họ - những nước đã có những nền công nghiệp phát triển gấp hàng trăm lần Việt Nam - là vô lý và không tương ứng. Thật là vô vị khi một người nào đó chẳng hiểu được cái "chủ nghĩa vĩ đại" kia đến đâu, biết rõ rằng ngay ở các nước mẹ đẻ của nó còn bị vất bỏ lại cứ ngồi "ôm khư khư" và hô hào bảo vệ đến cùng. Trong khi đó hàng chục triệu đồng bào

mình chính vì cái không tương ứng này nên đang chịu đói kém và túi rỗng. Phải chăng, là các ngài muốn bảo vệ cái chủ nghĩa đã qua đi là vô nghĩa ấy hay chỉ tại các ngài muốn vịn vào cái cơ đồ để cố giữ lấy những đặc quyền và đặc lợi cho bản thân, gia đình và những người họ hàng, trong khi hàng chục triệu dân nghèo đang sống ngộp ngoài ???

Hàng chục triệu những người thất nghiệp kể trên không những bản thân họ phải chịu sống một cuộc sống nhục hình mà hậu quả lớn hơn gấp ngàn lần như thế là con cháu của họ sẽ không bao giờ đuổi kịp được sự phát triển và cạnh tranh trong xã hội tin học ngày nay, và mãi mãi dân tộc Việt Nam chỉ là cái đuôi của thế giới loài người. Nói cách khác nếu cứ đi này tiếp đi kia thì cơ lễ đời đời dân tộc Việt Nam chẳng bao giờ "sánh vai với các cường quốc năm châu" được ...

(c ò n t i ếp)

● t h ư b ạn đ ọc

Sau khi Diên Đàn ra mắt bạn đọc chúng tôi đã nhận được nhiều thư của các bạn (Lê Văn Hùng - Plzeň, Bùi Văn Ngự - Litvinov, Phan Văn Ngón - Ustí n.L, Vũ Như Cường - Blava, Nguyễn Mạnh Thường - Benátky, Trần Minh Sơn - Kladno II, Vũ - Tùng - Blava, Minh Hà - Česká Střebová, Bài thơ của bạn Trúc Ngón). Diên Đàn xin cảm ơn các bạn.

Chúng tôi xin đăng lại một trong những lá thư tiêu biểu đã đến với Diên Đàn sớm nhất.

Có những bài viết đến khi báo đã lên khuôn, nên chúng tôi không kịp đăng, hẹn kỹ sau.

B a n b i ệ n t ập

Diên Đàn thân mến !

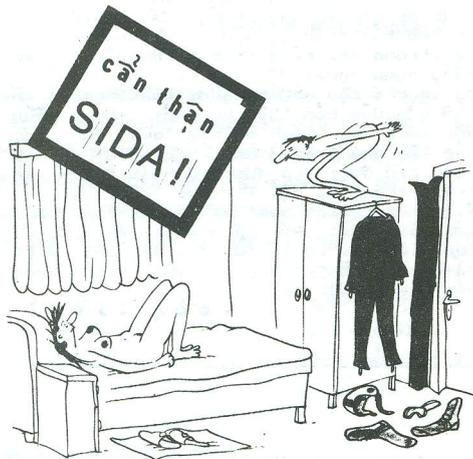
Chúng tôi rất bất ngờ khi nhận được tạp chí của các bạn vì chúng tôi không quen ai là nghiên cứu sinh và sinh viên Praha cả. Tạp chí của các bạn đã mang lại cho chúng tôi một niềm vui lớn. Không phải mọi thứ các bạn viết trùng hợp với suy nghĩ của chúng tôi. Có những bài làm chúng tôi rất thích, nhưng cũng có những bài khơi dậy trong chúng tôi một chút băn khoăn và là chủ đề cho nhiều cuộc tranh luận. Thậm chí có những người đã nổi giận trước một vài quan điểm của một bài viết trong số một. Ngay nay ở nước ta cũng có nói đến vấn đề dân chủ. Chúng ta cũng phải học sống dân chủ và một biểu hiện của nó là biết lắng nghe và tôn trọng ngay cả những tư tưởng khác mình. Hoàn toàn chúng tôi không có ý định "giảng cho các bạn một bài về dân chủ, nhưng chúng tôi muốn viết, vì nghĩ rằng trong cuộc sống hàng ngày chắc các bạn cũng gặp không ít các tư tưởng như thế và hy vọng rằng các cuộc nổi giận của họ không làm vơi lòng nhiệt tình trong công việc đầy ý nghĩa mà các bạn đang làm.

Cách đây một tuần chúng tôi có họp đoàn (sau một thời gian dài) và biết về sự ra đời của tạp chí QUÊ HƯƠNG. Bí thư chi đoàn chúng tôi nói một cách đầy hứng khởi về cơ cấu tổ chức của nó trên

BCS Đoàn, về mục đích của nó vv... và kêu gọi chúng tôi ủng hộ "tiếng nói của soan" bằng những năng động "thực tế". Chúng tôi đón đọc quê hương để đánh giá thực sự trong cái đời mới của công tác Đoàn. Qua hai số chúng tôi đã nhận được, so với Diên Đàn của các bạn, chúng tôi hiểu được thực trạng của vấn đề và những quảng cáo của cậu bí thư chi đoàn chúng tôi quá nên trông rỗng. Quê Hương được ra đời bằng tiền quỹ do bao đoàn viên đóng, và được tổ chức ăn lương nhà nước chỉ đạo so với Diên Đàn được ra đời bằng lòng nhiệt tình của các bạn, trong mắt chúng tôi chỉ là một thứ hàng thứ phẩm, mặc dù nó màu mè hơn, trình bày chúng chắc hơn. Để in ấn đẹp như thế chắc BCS Đoàn cũng phải đầu tư không ít tiền. Sự ra đời của Diên Đàn đã chứng tỏ Quê Hương không thu hút được một lực lượng quan trọng và chúng tôi thấy tiếc số tiền đầu tư không đúng chỗ và chúng tôi đi đến quyết định thực hiện những "hành động thực tế" như cậu bí thư chi đoàn của chúng tôi đã khuyên. Có chế ở nước ta đã cho phép thanh niên trở thành người mua không cần "tâm thế đoàn viên", và vì vậy chắc những quyết định của chúng tôi không có gì là phạm pháp. Chúng tôi quyết định chấm dứt đóng tiền đoàn phí, và số tiết kiệm" đó xin chuyển cho các bạn. Chúng tôi biết là hơn một chục kôrun tiền đoàn hàng tháng của mỗi chúng tôi (chúng tôi gom có 4 người) chẳng đáng là bao nhưng chắc các bạn hiểu bản chất vấn đề là ở chỗ khác. Chúng tôi coi đó như hành động thực tế đem chia tay với những gì ngày nay đã là lạc hậu rồi thời và ủng hộ những gì tâm huyết. Mặt khác đã hơn 4 năm nay chúng tôi đóng tiền đoàn phí mà chẳng hiểu để làm gì và tiền đó sử dụng vào đâu. Sự tôn tại của Đoàn đối với chúng tôi chỉ thể hiện ở một vài cuộc họp để nghe đọc các công văn, giấy tờ phổ biến chào mừng đủ các thứ mà chúng tôi chẳng quan tâm. Hơn một chục kôrun của mỗi chúng tôi đối với nhiều người là sự nực cười, nhưng chắc các bạn hiểu bản chất sự ủng hộ của chúng tôi, cũng như chúng tôi hiểu là các bạn không ra tạp chí để kiếm tiền mà xuất phát từ trách nhiệm với đất nước.

Chúc các bạn thành công.

Nam Tiếp ngày 25/6/1990

Trên toàn thế giới hơn 20.000 nhà khoa học đang miệt mài nghiên cứu tìm cách chống bệnh AIDS (SIDA), một trong những bệnh nan y của thế kỷ này. Nhiều hướng nghiên cứu đã có không ít những kết quả giúp chúng ta hiểu rõ thêm nguồn gốc của căn bệnh. Song HIV (siêu vi trùng bệnh AIDS) vẫn tiếp tục hoành hành và loài người vẫn bất lực.

Nước Mỹ là quốc gia có nhiều bệnh nhân AIDS nhất và cũng là nước chi cho những nghiên cứu về bệnh AIDS số tiền khổng lồ nhất. Tại Atlanta (Michigan, Mỹ) các nhà khoa học đã đưa cơ thể của bệnh nhân (trong trạng thái gây mê) lên 42 độ C, trong khi đó máu của cơ thể bệnh nhân được dẫn qua một thiết bị đặc biệt và nhiệt độ của máu được nâng lên 46,1 độ C sau đó máu được đưa trở lại cơ thể. Riêng não của bệnh nhân vẫn được giữ trong điều kiện bình thường. Lý thuyết của phương pháp này là tạo ra trạng thái sốt nhân tạo mà cơ thể không tự đạt được bằng con đường tự nhiên để giết siêu vi trùng AIDS.

Carl Crawford là bệnh nhân đầu tiên của Atlanta được chữa bằng phương pháp này vào tháng Hai năm nay. Những triệu chứng ung thư da Caposi's sarcoma (một trong những triệu chứng thường gặp ở bệnh AIDS) hoàn toàn biến mất và các xét nghiệm máu tìm HIV cho đến nay hoàn toàn âm tính.

Vào đầu tháng 6.1990 bệnh nhân thứ hai của Atlanta được chữa bằng phương pháp này là Tony Mascio (38 tuổi), cả bệnh nhân và bác sĩ đều khẳng định tình trạng sức khỏe của anh ngày càng tốt hơn.

Trên mức phân tử và mức gen, quá trình bệnh AIDS là một quá trình hết sức phức tạp và không phải dễ dàng để có thể chữa triệt để. Song những điều kỳ diệu thường thật đơn giản, phải chăng chúng ta đã tìm ra nó ? Kết quả khá quan ở hai bệnh nhân này mới chỉ mở đầu cho một quá trình nghiên cứu còn nhiều chông gai.

Cô Marry Nguyễn, một sinh viên 19 tuổi thuộc phân khoa chính trị kinh doanh trường Đại học Boston (Mỹ) vừa đoạt giải thưởng "Người đàn bà khó quên nhất trong năm" do hãng mỹ phẩm Revlon tổ chức.

Trong cuộc thi, mỗi thí sinh phải viết một bài văn xuôi dài không quá 50 từ để giải thích tại sao mình có thể là một người đàn bà khó quên. Khác với các thí sinh khác, Marry Nguyễn đã không để đồng ý đến nhan sắc của mình mà chỉ kể lại một kỷ niệm thời thơ ấu của cô ở Việt nam. Điều bất ngờ là ban giám khảo đã chú ý đến cả nhan sắc lẫn cả bài viết của cô và Marry Nguyễn đã được tuyền chọn trong số 9 thiếu nữ được vào chung kết mà đã số là những người mẫu.

Ngoài giải thưởng 25 ngàn đô la, Marry Nguyễn còn được chụp hình quảng cáo cho hãng mỹ phẩm Revlon.
(Dựa theo báo Tuổi trẻ 16.2.90, Đoàn kết 4.90)

HAI LẦN HUÂN CHƯƠNG VÀNG NƯỚC ÚC VỀ MÔN PHÂN TÍCH HÓA HỌC

Em Phan Quốc Việt, 17 tuổi, một học sinh Việt nam đã đoạt huy chương vàng toàn Úc về môn phân tích hóa học 1989. Một lần nữa em đã mang lại vinh dự cho cộng đồng người Việt nam tại Úc vì năm ngoái em đã đạt thành tích này. Không những xuất sắc về các môn hóa học và toán, em Phan Quốc Việt còn là trưởng nhóm đại diện cho trường Saint-Bernard tranh giải hùng biện giữa các trường trung học 1989 và đã được vào chung kết.

Buổi lễ trao huy chương vàng được viện hóa học hoàng gia Úc tổ chức vào thượng tuần tháng 12-1989.

Theo lời ông Peter Lyons, giám đốc viện hóa học cho biết, em Phan Quốc Việt cùng với một số em khác sẽ đại diện cho Úc đi tranh giải quốc tế về môn này tại Mỹ vào năm 1990.
(Dựa theo Phụ nữ điện ảnh, số 72, 15.2.90)

PHÁT TRIỂN KINH TẾ CỦA CÁC NƯỚC CHÂU Á VÀ BÊN BỜ THÁI BÌNH DƯƠNG

Trong năm vừa qua các nước nằm bên bờ Thái Bình dương thuộc châu Á đã phát triển với tốc độ mạnh nhất trong hàng các nước thế giới thứ ba mặc dù tốc độ đã giảm đáng kể từ 9,3% xuống còn 5,4%.

Theo đánh giá của ngân hàng phát triển châu Á (ADB) nguyên nhân dẫn đến tình trạng tồi tệ là do ảnh hưởng của sự giảm tốc độ phát triển của các nước công nghiệp mới (Hong Công, Nam Triều tiên, Singapo, Đài loan) và Trung quốc, nước này theo chỉ tiêu của ADB thuộc vào hàng các nước phát triển. Sự tăng trưởng tổng sản phẩm nội địa của các nước công nghiệp mới châu Á giảm từ 9,4% còn 6,4% năm vừa qua là do sự giảm đáng kể xuất khẩu và hậu quả của chính sách kinh tế nhằm ngăn chặn sự "quá đà" trong kinh tế. Chính phủ Trung quốc tuy thành công trong chính sách tiết kiệm làm giảm đáng kể lạm phát, tuy nhiên phải trả giá bằng suy thoái mạnh về kinh tế và tốc độ phát triển tổng thu nhập quốc dân chỉ còn 3,9% so với năm trước nữa. Tốc độ phát triển mạnh nhất là các nước Đông nam Á 7,3%.

Dự đoán sự phát triển kinh tế hai năm tới trong các nước tiên tiến là không có sự suy giảm đáng kể nào. Do đó các nước châu Á phải tăng tốc độ phát triển 5,9% trong năm nay và 6,3% trong năm 1991, trong khi tốc độ phát triển kinh tế trung bình của các nước phát triển là 4%. Để giữ được tốc độ phát triển cao thì điều hết sức quan trọng là phụ thuộc vào sự thành công trong việc hiện đại hóa các ngành công nghiệp xuất khẩu cơ chọn lọc và định hướng đồng thời với việc tìm thị trường mới. Một trong những nhân tố sẽ có ảnh hưởng không có lợi là việc nhập khẩu của các nước châu Á từ các nước thành viên khối châu Âu do sự thống nhất mới về thị trường. Ngoài ra còn một điều đáng lo ngại nữa là các nước thành viên EEC (khối thị trường chung châu Âu) có thể sẽ tiến hành các biện pháp hạn chế nghiêm ngặt nhập khẩu không qua hàng rào thuế quan từ các nước thế giới thứ ba.
(Hong Hà dịch từ Hospodářské noviny 12.6.90)

● tràng thơ

L ớ i t ứ a

Sân ga, nơi " bao người lại qua ", nơi mà " những cuộc chia lìa khỏi tu đậy, cây đàn sùm họp đứt từng dây ... " luôn là nơi để các nhà thơ bày tỏ cảm xúc của mình.

Đã qua rồi hơn năm mươi năm kể từ khi Nguyễn Bình lắng ngắm nhìn

" những bóng người trên sân ga ".

Có những sân - ga - xửa của những con người nghèo khó, lam lũ mà cái

tình trộm bóng xuống sân ga,

Có những sân - ga - nay mà những chuyện đang diễn ra luôn gọi vào lòng ai những suy nghĩ, xót xa ...

NHỮNG BÓNG NGƯỜI TRÊN SÂN GA

Nguyễn Bình

Những cuộc chia lìa khỏi tử đậy
Cây đàn sùm họp đứt từng dây
Những đời phiêu bạt thân đờn chiếc
Lần lượt theo nhau suốt tới ngày

Có lần tôi thấy hai cô bé
Áp má vào nhau khóc sùi sùi
Hai bóng chung lưng thành một bóng
"Đường về nhà chị chắc xa xôi?"

Có lần tôi thấy một người yêu
Tiễn một người yêu một buổi chiều
Ở một ga nào xa vắng lắm
Họ cầm tay bóng họ liêu xiêu

Hai người bạn cũ tiễn chân nhau
Kẻ ở trên toa kẻ dưới lầu
Họ giục nhau về ba bốn bận
Bóng nhòa trong bóng tối từ lâu

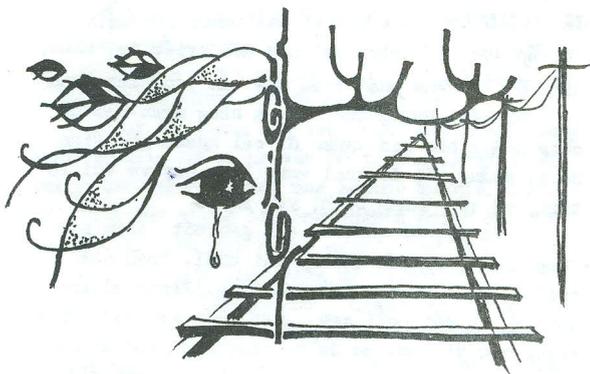
Có lần tôi thấy vợ chồng ai
Thần thần đưa nhau bóng chạy dài
Chị mở khăn giấu anh thất lại :
"Minh về nuôi lấy mẹ mình ơi !"

Có lần tôi thấy một bà già
Đưa tiễn con đi trần ai xa
Tàu chạy lâu rồi bà vẫn đứng
Lưng còng đổ bóng xuống sân ga

Có lần tôi thấy một người đi
Chàng biết về đâu nghĩ "ngôi gì,
Chân bước hững hờ theo bóng lẻ
Một mình làm cả cuộc phân ly.

Những chiếc khăn màu thồn thốc bay
Những bàn tay vẫy những bàn tay
Những đôi mắt ướt tím đôi mắt
Buồn ở đâu hơn ở chốn này.

Hà nội 1937

CHUYỆN Ở SÂN GA

Thế Hùng

Sân ga
Bao người lại qua
Ông già
Khư khư bị cối

Anh thuê vụ đả nghi đến hỏi :
- Cái gì ?

Anh đi
đau lòng người đi
túi lông kẻ ở
lời già rồi
lên Trường sơn rước cháu về xứ sở

Anh phỏng thuê lục tung bị cối
rời thất vọng bỏ đi
Phía xa kia
dãy Trường sơn xanh rì
1988

CHUYỆN XẢY RA TRÊN SÂN GA

Tuấn Anh

"Trời ơi ! Nó lấy hết của tôi !"
Tiếng kêu thất thanh
Giữa ga Hà nội
"Nó ! Chính nó lấy của tôi ... !"
Chị chờ với tay giơ lên trời ...
Thằng kẻ cướp đi rồi
Còn quay lại ném cái nhìn đe dọa
... Mọi người quay đi
Chẳng ai biết gì ?
Họ cầm đầu đọc báo
Những người không có báo
Mỏi khôn khổ lắm sao (!)
... Chị đứng trần trần nhìn tuyệt vọng
Một ngày cuối thập kỷ tám mươi
Chị đã mất một cái gì
lớn hơn cái vừa bị cướp
11.1988

Một câu chuyện đả lòng

K.V.

Các bạn đã nghe nhiều, biết nhiều về những dân tộc hãnh hường. Hôm nay tôi xin kể cho các bạn nghe về một dân tộc đau thương nhất trong số những dân tộc ấy.

Họ đã đi, đi mãi, từ lâu lắm rồi từ ngày này qua ngày khác, từ năm này qua năm khác. Họ đi đâu, về đâu, họ cần gì, muốn gì, không ai rõ. Những người già kể lại rằng họ có tổ tiên từ một dòng sông cuộn đỏ phù sa, họ có nguồn gốc từ con Rồng cháu Tiên...

Ngày xưa, ngày xưa những nàng Tiên xuống phương Nam chơi, luyến lủ với cỏ cây, tha thân dạo chơi ven những bãi cát bờ sông... Ngày ấy chàng Lạc Long Quân hùng dũng, tài cao như núi, sức địch muôn người luôn đi khắp đó đây diệt trừ yêu quái, tinh ma đem thanh bình cho thiên hạ. Một lần qua một dòng sông chàng thấy một nàng Tiên khuôn mặt thanh tú, đáng đi duyên duyên mắt tựa nai rừng đang ngơ ngác giữa cảnh vật, mây trời. Trước vẻ đẹp mê hồn hiệp sĩ cũng phải xiêu lòng... Rồi cảnh vật say tỉnh, trai gái yêu nhau. Nàng Tiên - Bà Âu Cơ đẻ ra một cái bọc và từ cái bọc nở ra một trăm người con...

Người mẹ dân năm mươi người con lên rừng, người cha dân năm mươi người con xuống biển. Người con đầu lên xưng vương tự gọi Hùng vương đặt tên nước là Văn Lang...

... Ngày ấy thiên hạ thái bình, mọi người sống với nhau trong tình thân ái của anh em một nhà. Những người con trai mang vẻ đẹp hùng dũng của núi rừng, sông biển. Những người con gái mang vẻ đẹp dịu hiền của làn quê. Mỗi độ xuân về họ lại tung bùng mở hội đua tài.

Ngày ấy thiên hạ thái bình, mỗi khi có giặc dữ, thiên tai, không chống đỡ nổi thì họ đem một cái tù và ra thổi là Bồ mẹ họ lại về cứu giúp.

Thế rồi bỗng đi một thời gian dài êm ả, họ quên đi không biết về chiếc tù và ở đâu. Và rồi khi giặc tràn đến, thế giặc mạnh quá họ không chống đỡ nổi. Thế là bắt đầu cảnh nước mất nhà tan.

Nhờ Bồ mẹ tổ tiên, nhờ những ngày tháng thanh bình, yên ả, họ đã ra đi, bắt đầu cuộc hành trình đi tìm cái tù và. Cuộc hành trình dài và đau thương để trở về với Bồ mẹ tổ tiên, về với thanh bình, yên ả, về với tình cảm sơ khai của con người - tình cảm gia đình.

Họ đã đi, đi qua mấy ngàn năm phong kiến Trung hoa. Giặc thù luôn chờ đón họ, thiên tai, hạn hán, bão lụt luôn rình rập họ. Họ vẫn đi, từ thế hệ này sang thế hệ khác, từ triều đại này sang triều đại khác. Đói khổ không làm mòn mòn gối họ, đêm đen không làm nhụt ý chí của họ. Thế nhưng thời gian đã làm mất mớ nhận thức của họ. Nhiều người trong số họ không còn hình dung nổi cái tù và ấy như thế nào nữa. Nhiều kẻ còn không biết cả nguồn gốc đồng bào, nên chỉ vì tầm áo miếng ăn cho bản thân mà họ đã quay lại chà đạp lên chính anh em đồng bào của mình. Cũng nhiều người thấy cảnh đồng bào lâm nạn, cơ cực đã chằng quẩn gian khổ, hy sinh, chiến đấu kiên cường chống ngoại xâm. Họ hy vọng với nền độc lập họ sẽ đem lại yên ả, thanh bình cho dân tộc. Thế rồi những người ấy lên làm vua và dù họ có tốt đến mấy họ cũng chẳng làm gì được ngoài việc quần quanh cái ngại vâng của mình. Rồi những vị vua tốt ấy qua đời, những kẻ kẻ vị lại quay lại áp bức, bóc lột chính đồng bào của mình. Có áp bức họ lại vùng lên đấu tranh, nhưng khi đấu tranh được rồi họ lại phải chui vào cảnh bị áp bức. Từ triều đại này đến triều đại khác, dân tộc ấy vẫn phải trải qua cái vòng lẩn thẩn luân chuyển. Những dấu đi qua hàng ngàn năm họ cũng chẳng bao giờ quên đi cái nguồn gốc Tiên Rồng, chẳng mất đi khát vọng Rồng bay về với tổ tiên, về với thanh bình, yên ả.

Họ vẫn đi, đi mãi, đi qua gần một trăm năm Pháp thuộc, đi đến thế kỷ hai mươi. Trên nền trời đã xuất hiện nhiều ánh sáng. Trong số ánh sáng ấy có một ngôi sao, một ngôi sao sáng nhất trong các vì sao. Họ đã đi theo ngôi sao ấy qua ba mươi năm chiến tranh, cuộc chiến tranh dài nhất và tàn thương nhất trong lịch sử của dân tộc họ. Máu đã chảy, đầu đã rơi rụng rã suốt bảy năm trời, đau xót hơn những người lạc đường không

nhận ra được đồng bào mình, đã đang tâm chém giết lẫn nhau. Thế rồi khi chiến tranh kết thúc thì cũng là lúc ngôi sao ấy lụi tàn. Thì ra nó chẳng phải là "một ngôi sao" gì cả mà chỉ là một cái đèn pin bình thường - một cái phát minh kỹ diệu của nhân loại khi nào - mà ai đó đã vô tình vứt bỏ được trên đường đi hành hương. Gió đây, nó không còn đủ sức phát sáng. Nó chỉ còn là một khối thép lạnh lùng với những lõi pin thối rữa. Lại một thời kỳ đen tối. Người ta lại đập lên nhau chí vĩ mạnh ó, miếng cơm. Chiến tranh quá tàn khốc đã làm kiệt sức họ, đói khát làm tối đi, xấu đi nơi giống của họ.

Trong cảnh đói nghèo người ta phải tìm kiếm mọi thứ để có thể ăn được. Nhưng người có gì giấu được từ trước cũng không dám cho ai vì trước mắt họ tương lai vẫn là đêm tối.

Nhiều người trong số họ muốn xé trái tim mình

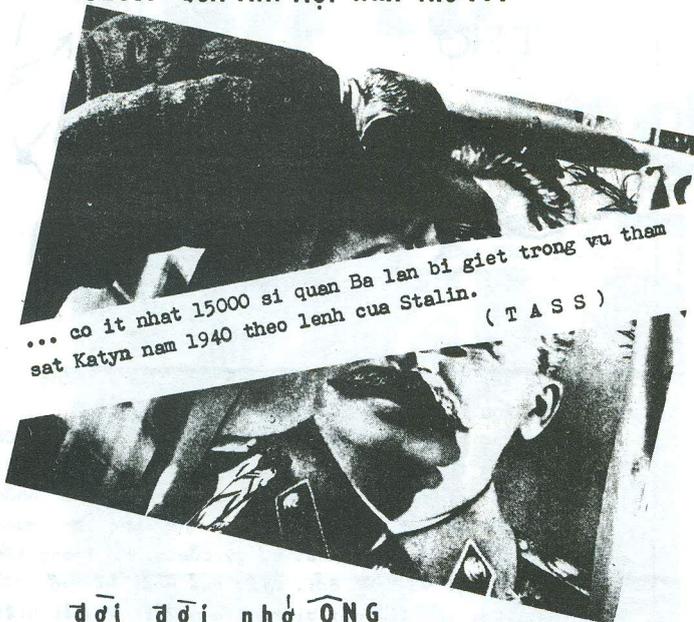
lâm ánh sáng soi đường cho bạn người, nhưng đói khổ, bạo tàn đã làm cạn kiệt đi bầu nhiệt huyết của họ. Họ không còn đủ sức nữa.

Nhiều người đã tách ra khỏi đoàn người, lênh đênh trên biển khơi để tìm đến những mảnh đất xa xôi ở "thế giới tự do". Ở chốn phồn hoa ấy có người đã mệt mỏi, an tâm với cuộc sống an phận nhưng phen đông vẫn chẳng quên đi tiếng gọi của tổ tiên.

Dân tộc ấy vẫn đi. Họ sẽ đi đâu trong những năm cuối cùng của thế kỷ hai mươi đầy biến động này. Cái gì đang và sẽ chờ đón họ. Câu chuyện đau thương đến đây vẫn chưa kết thúc.

Trước khi tạm dừng câu chuyện ở đây tôi chỉ có một lời thỉnh cầu: Các bạn ơi! Trong số các bạn có ai thấy cái tử và ấy ở đâu thì xin hãy gửi về cho họ.

STALIN QUA MẮT MỘT NHÀ THƠ...

đời đời nhớ ÔNG

T Ô H Ữ U

Bữa trước mẹ cho con xem ảnh
Ông Stalin bên cạnh nhi đồng
Áo ông trắng giữa mây hồng
Mắt ông hiện hậu, miệng ông mỉm cười

Trên đồng xanh mênh mông
Ông đứng với em nhỏ
Cổ em quang khăn đỏ
Hương tương lại
Hai ông cháu cùng nhìn
Stalin! Stalin!

Yêu biết mấy nghe con tập nói
Tiếng đầu lòng con gọi Stalin!

Môm con thơm sữa xinh xinh
Như con chim của hòa bình trắng trong
Hôm qua loa gọi ngoài đồng
Tiếng loa xé ruột xé lòng biết bao
Làng trên xóm dưới xôn xao
Làm sao, ông đã ... làm sao, mất rồi!
Ông Stalin ơi! Ông Stalin ơi!
Hỡi ôi ông mất! Đất trời có không?
Thường cha thương mẹ thường chồng
Thường mình thương một thường Ông thường mười
Yêu con yêu nước yêu non
Yêu bao nhiêu lại yêu Người bấy nhiêu
Ngày xưa khô héo quanh hiu
Có Người mới có ít nhiều vui tươi
Ngày xưa đói rách tới bởi
Có Người mới có được nổi cơm to

Ngày xưa cùm kẹp dây vò
Có Người mới có tự do tháng ngày
Ngày mai dân có ruộng cấy
Ngày mai độc lập ờn này nhớ ai
Ờn này nhớ để hai vai
Một vai ờn Bác một vai ờn Người
Con còn bé dại con đi
Mai sau con nhớ đời nhớ Ông
Thường Ông mẹ nguyên trong lòng
Yêu làng yêu nước yêu chồng yêu con
Ông dù đã khuất không còn
Chân Ông còn mãi dấu son trên đường
Trên đường quê sáng tinh sương
Hôm nay nghỉ ngút khói hương xóm làng
Ngàn tay trắng những băng tang
Nói liên khúc ruột nhớ thường đời đời

Việt Bắc, 5.1953

Người ta nói con người sinh ra ai cũng giống ai, tính cách con người là do giáo dục mà nên. Người ta muốn qua "Mái trường XHCN" mọi học trò sẽ biến thành những con người mới XHCN. Không biết vì do sai sót của một nền giáo dục, hay vì có những học trò "ngu" lâu, dốt bên, khó "đào tạo" mà họ chẳng đạt được mong muốn.

Bố mẹ la nhiều, thấy cô mắng nhiều, đoán thế kỷ luật nhiều, nên Trần Cùn buồn mà cùn đi chú sinh ra Trần Cùn đâu phải thế. Cái giúp cho Trần Cùn tồn tại trong xã hội này là tiếng cười, cười người, cười đời, cười chính bản thân mình.

Trần Cùn mong qua trang cười của tờ Điện Đền được cười cùng với những ai thích cười, nhưng ai cũng bị cái vòng xoáy của xã hội làm cho cùn đi, mòn đi.

Tiếng cười là niềm vui, là nguồn an ủi.

Tiếng cười là tuổi trẻ. Chỉ có ai không cười được mới chứng tỏ sự già nua của mình.

Trần Cùn chờ đợi tiếng cười của các bạn.

Ở quê Trần Cùn có một cái thuyền to. Cứ ai muốn đi lên tỉnh chơi đều phải qua cái thuyền này vì đường sá thì xa mà lại lắm ổ gà. Các thuyền con đều không được chở vì hồi ấy không có kinh tế tư nhân, hợp tác xã vận tải độc quyền kinh doanh.

Mấy ông quản trị hợp tác xã thì ham mê cờ bạc, tẩu sặc và tranh giành chức tước, của cải với nhau. Họ vô trách nhiệm chẳng chịu lo cho công việc chung nên mấy lần thuyền chở khách mà lại va vào cầu, gây nên tai nạn. Người đi cứ thưa dần, bến khách vắng teo, HTX nghèo đi nhanh chóng.

Một lần khi HTX kỷ niệm ngày thành lập. Các vị quản trị lại đang đánh chén thì có một bãi thơ gửi đến tặng.

Thơ rằng :

Trời yên, sông lặng vấn lộn lèo
 Vì lộn cho nên vấn cứ nhẹ
 Khéo lái lộn lèo một lần nữa
 Thuyền trống tên hên hết kẻ leo.

Ở phố Hàng Lông có anh thợ cạo. Cả Hà nội chắc ai cũng biết tiếng anh. Anh cạo xén tóc, cạo râu cho đến mấy lượt nghìn người. Từ già đến trẻ, từ lam lũ thường dân đến các vị tai to mặt lớn đều qua tay anh nắm đầu, bế gáy. Hôm vừa rồi, về phép tôi mới có dịp qua anh. Tôi hỏi :

- Bé đầu thiên hạ có dễ không anh ?

Anh cười và trả lời :

- Nghề nào cũng có mảnh của nghề đấy, chú ạ.

Tôi lờ miệng :

- Nghề của anh thì có cái chó gì.

Không ngờ anh nổi giận :

- Chú đừng có hèn. Chú cù tưởng học được vài cuốn sách mà đã kiêu căng. Cái loại như chú thì học có đến mấy lần Mác-Lênin tuyển tập ngu vẫn hoãn ngu.

Tôi vội vâng xoa dịu, anh mới thủng thủng mà bảo rằng :

- Không biết thì cứ ngồi yên mà nghe. Này nhé: Cờ thiên hạ thì có cứng có mềm, mà tóc người thì thì cứng mềm tốc cứng. Muốn bé đầu thì phải cho nhún cổ, muốn để hớt tóc thì phải cho nó dựng lên. Muốn hạ uy của người thì phải có uy của mình. Trong tất cả các loại võ trên đời, hiệu quả nhất là võ đầu lười. Cái khó là phải biết nhìn người và phải biết theo thời cuộc. Đối với kẻ thường dân, trong cái thời bao cấp họ sợ nhất khi nghe kể chuyện "mất số gạo", rồi đến thời bác Duẩn cứ nói đến "đi vững kinh tế mới" là họ nổi da gà, còn cái thời cải cách kinh tế cứ dọa "đổi tiền" là họ dựng tóc lên cho mà hốt.

Đối với các vị tai to, cái thời xưa họ run lên khi nghe kể chuyện "khai trừ", đến thời lâm án kinh tế, nói đến "vẽ vắn" là họ toát mồ hôi, còn bây giờ cứ nói đến "đả nguyên" là họ dựng râu lên cho mà cạo.

Tôi thăm phục anh là tãi. Rồi tôi nghĩ sau này nếu bằng kỹ sư không kiếm được việc làm thì tôi sẽ đến tìm anh học nghề thợ cạo.

Cứ mỗi lần, khi nhìn thấy con lợn đực nhà lão Cùong cất những bước oai phong ra khỏi ngõ, trẻ con lại gọi nhau í ới. Trần Cùn thì lần nào cũng có mặt, bởi vì cũng ít khi trong làng có nhu cầu. Thường thì các làng khác mang xe bò đến mượn rồi chở đi, lúc đó đám trẻ con làng Thượng lại ghen thấm với lũ trẻ làng bên.

Trần Kỳ

Quả là cán bộ xã sáng suốt. Ban mới thành lập được non ba tháng mà đã nổi tiếng khắp nơi. Lợn cô Hồng, vợ liệt sĩ cũng nhờ có ban mà đẻ muối con, con, nào con này cứ đẹp như tranh của ban tuyên huấn. Đến như lợn bà Chắt, già đến thế mà cũng còn sinh bảy núa lã.

Từ ngày trên xã thành lập ban thụ tinh nhân tạo, trẻ con trong xóm buồn tui nghỉu. Nhưng đáng thường nhất vẫn là con lợn đực nhà lão. Do ban làm việc vừa nhanh lại vừa hiệu quả, chu nên không ai đến mượn lão nữa. Tội nghiệp, cu cậu chịu không nổi, vọt rào hai ba lần. Cuối cùng lão phải thiến nó. Hôm đó tiếng nó kêu ai oán khắp cả làng, đến nỗi mấy con lợn nài trong chuồng cũng phải rỏ nước mắt vì nhớ đến tình xưa nghĩa cũ.

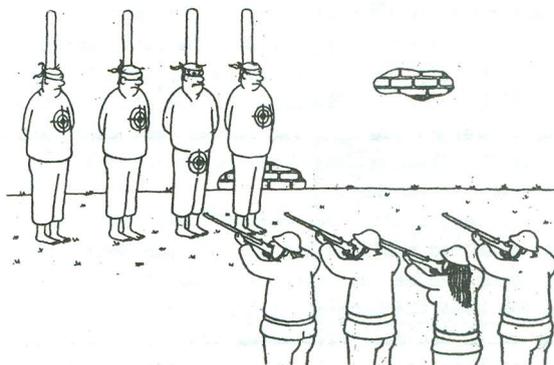
Đến hôm lợn nhà Trần Phê, anh của Trần Cùn tự nhiên đâm ra thẹn thùng, bỏ ăn, Trần Phê biết ngay là có chuyện. Theo lời khuyên của mọi người, anh cũng tất tưởi đi tìm ban thụ tinh xã. Quả là tìm cán bộ còn khó hơn tìm "chim". Mãi đến chiều anh mới gặp được ban ở mái tít trên làng Đông. Cậu khăn hết nước hết cái ban mới rù lông thương, bởi lẽ lúc đó đã gần hết giờ làm việc. Cả ba người trong ban phải mệt nhọc gần một tiếng mới xong vì nhà Trần Phê bán phở nên lợn cũng có da có thịt.

Lúc lợn đẻ, Trần Cùn được chọn một con về nuôi. Nhìn trong cả đàn, con nào cũng đẹp (giống trên xã mà). Cuối cùng thì Trần Cùn bắt con trán cao nhất với hy vọng là nó sẽ thông minh hơn những con khác.

Trần Cùn xưa nay nổi tiếng là mát tay, với lại nhờ có cảm của ông Trần Kiệm quen với ban xay xát, cho nên sáu tháng sau con lợn đã lớn phổng lớn phao. Cái chuồng tỏ ra chật chội với nó. Bởi vậy ông Trần Kiệm theo tinh thần đổi mới, xây hẳn lại một cái chuồng hai cấp bằng gạch của ngôi miếu cổ mà trước đây trong phong trào chống mê tín dị đoan người ta đã dỡ nó đi. Từ hôm đó Trần Cùn được giao nhiệm vụ tắm cho lợn, mỗi ngày một lần. Con lợn trông cũng phong thái hẳn lên. Kiếp trước nó phải làm đến quán huyện là ít - Trần Cùn nghĩ bụng.

Một hôm ông nghề Phú, trưởng binh chống Pháp đi qua. Thấy diên mạo con lợn, ông bảo Trần Cùn mang giấy bút ra cho ông. Ngôi viết lách một lúc xong ông đưa lại cho Trần Cùn. Nội dung như sau :

Tại lo mặt lớn, dáng phong trần.
Chỉ mỗi việc ăn mới lên cân.
Cấp trên thịnh vượng mi ngơi nghỉ,
Cấp dưới bần lâytron lãn phân.
Bụng phễ nhưng mi leo vãn giới,
Tứ dưới lên trên khí nhe nhãng.
Thàng lối có khi nhà... cách - mạng
Thịt mi đem bán phở Hàng Thang.

**JOHN
WINSTON
ONO LENNON**

9. 10. 1940
LIVERPOOL

8. 12. 1980
NEW YORK CITY

Đêm 8-12-1980 một tin sét đánh bay khắp thế giới: John Lennon bị ám sát trước cửa nhà tại phố 72, New York. Tên giết người, Mark David Chapman - một kẻ bị mắc bệnh tâm thần, bị bắt giữ tại chỗ.

Nền nhạc nhẹ nước Anh những năm đầu thập kỷ 60 không có tiếng vang lớn trên thế giới. Nhưng cùng với sự ra đời của ban nhạc Beatles tính hình lập tức thay đổi. Nhạc rock bắt đầu xâm chiếm thế giới, nhạc nhẹ thế giới những năm 60 được hình thành theo khuôn mẫu của Anh quốc. Tất nhiên đi đầu trong trào lưu đó là Beatles, ban nhạc đã làm thay đổi tất cả các hình tượng âm nhạc đang ngự trị lúc đó. Beatles trả lại cho thế giới nhạc nhẹ những giai điệu rõ ràng, lời hát đầy tinh tiết. Cũng với năm tháng nhạc Beatles thay đổi, và với nó cả lời các bài hát. Từ những câu chuyện tình mới lớn ở giai đoạn đầu (các đĩa Love Me Do và P.S. I Love You) Beatles đi tới các suy nghĩ trước số phận nhân loại, những niềm hy vọng và những nỗi lo sợ, những lời kêu gọi nhân đạo.

Beatles không phải chỉ là một hiện tượng âm nhạc mà còn là một hiện tượng xã hội - nó trở thành thân tượng của một thế hệ người nghe. Điều lý thú là sau một phần tư thế kỷ các bản nhạc Beatles không phải chỉ là kỷ niệm đối với những người cùng thế hệ với Beatles mà vẫn tìm được đường tới trái tim của thế hệ trẻ ngày nay.

Hy vọng một ngày nào đó Beatles sẽ lại xuất hiện cũng nhau trên sân diễn (ban nhạc kết thúc hoạt động năm 1970) vĩnh viễn chấm dứt. Những phát đạn oan nghiệt đã kết thúc cuộc đời của John Lennon, người cũng với Paul McCartney là cặp tác giả thành công nhất trong lịch sử nhạc nhẹ thế giới. Tấn thảm kịch đó xảy ra vừa đúng vào lúc sau một thời gian dài im lặng Lennon đang định cho ra một đĩa nhạc mới - Double Fantasy.

John Lennon cất tiếng chào đời vào một đêm tháng mười lạnh lẽo năm 1940 khi mà nước Anh đang bước vào tháng thứ ba của cuộc chiến bảo vệ đất nước. Đêm dần dần biến thành ngày. Liverpool vừa trải qua một ngày chiến đấu khốc liệt chống trả các cuộc oanh tạc của không quân Đức. John không sinh ra trong

một gia đình đáng để người ngoài phải ghen tỵ. Ông bố Alfred làm nghề hầu bàn trên tàu viễn dương. Lúc John ra đời Alfred đang lênh đênh ở đâu đó trên biển cả. Mẹ Julie cũng không phải là người mẹ lý tưởng. John gặp mặt bố lần đầu tiên lúc cậu năm tuổi, nhưng lúc đó hai vợ chồng đã không sống cùng nhau. John được đi Mimi, một trong bốn chị em của mẹ nuôi nấng. Suốt đời Lennon không lúc nào quên ơn đi đã giúp anh phát hiện thế giới và phần nào đã thay thế cha mẹ.

John biết đọc viết lúc cậu 5 tuổi. Lúc lên bảy cậu đã bắt đầu làm thơ và viết các mẫu truyện ngắn. Để làm vui cho họ hàng và bạn bè cậu phát hành "tạp chí có minh họa". Vào những lúc không chạy nhảy cùng bọn trẻ ở khu phố công nhân cậu lại tìm một góc yên tĩnh nào đó và ngồi đọc. Ban đầu cậu đọc ngẫu nhiên tất cả những gì vô tình lọt vào tay. Nhưng sau đó cậu nhanh chóng tìm được tác giả của mình: nhà toán học và nhà văn Anh Lewis Carroll. Những câu chuyện cổ tích của Carroll "Alenka ở xứ thiên thần" và "Alenka trốn sau gương" làm cậu mê mẩn. John bắt đầu tự bịa ra những từ mới, những câu chuyện để làm vui bạn bè.

John hoàn toàn không mơ ước trở thành nhạc công mặc dù thỉnh thoảng đi Mimi có nói đến việc học đàn piano hay violon.

"John không chịu nghe đến chuyện đó. Nó không bao giờ chấp nhận bất cứ một thứ gì đòi hỏi phải có thời gian biểu. Cái gì nó cũng muốn biết ngay lập tức. Nó không muốn phí thời gian để học hành. Người đầu tiên đưa nó vào con đường âm nhạc là ông soát vé ô tô buýt. Hồi đó cứ mỗi lần được nghỉ học gia đình chúng tôi lại gửi cháu đến chỗ người anh họ ở Edinburgh. Một lần ông chú cho John một cái kèn harmonica cũ. Trên đường đi nó thổi liên tục. Có lẽ tiếng kèn của nó làm các hành khách phát điên. Chỉ có người soát vé là lấy làm thích thú. Lúc xe tới Edinburgh ông ta bảo John: "Sớm mai cháu tới bến xe, chú sẽ cho cháu một cái kèn harmonica tử tế." Suốt đêm đó John không thể ngủ được vì sung sướng. Nó đứng đợi ở bên xe từ mờ sáng. Và thật sự nó nhận được một cái kèn tuyệt đẹp. Lúc đó John khoảng mười tuổi. Người soát vé chắc không thể biết được món quà đó có ý nghĩa như thế nào."

Năm 1962 John kết thúc trường phổ thông cơ sở và bắt đầu đi học phổ thông trung học ở trường Quarry Bank. Ở đây cậu cũng thành lập ban nhạc đầu tiên của mình - Quarrymen theo tên gọi của trường. Khi đó cậu đã biết thổi harmonica tương đối khá và bắt đầu thử gảy các bài hát trên chiếc đàn băng giô cũ. Giấc mơ trở thành nhạc công bắt đầu nảy nở. Cuối năm học thứ nhất cậu của Lennon, George chết, đi Mimi còn lại một mình cùng với đứa cháu 13 tuổi. Sự thật là thời gian đó mẹ John cũng xuất hiện thường xuyên hơn những tình mẹ con đã sút mẻ không bao giờ hồi phục được. Khi đi Mimi mua cho John cây đàn ghi ta đầu tiên với giá 17 bảng Anh tương lai của John được quyết định.

Năm 1956 John làm quen với Paul McCartney. Paul xin vào ban nhạc sau khi nghe Quarrymen biểu diễn. Sau đấy ba cậu qua lại vài ngày sau cặp tác giả ra đời.

Năm 1958 mẹ John bị tai nạn ô tô. Bà chết tại bệnh viện. Chẳng trai 18 tuổi hiểu rằng cậu chỉ còn ở trên đời có một mình. Cuối năm 1957 John được nhận vào trường nghệ thuật tạo hình Liverpool nhưng quan hệ của anh và Paul McCartney ngày càng mất thiết hơn. Sau hai năm anh từ bỏ trường nhưng ở đó John đã bắt tay với Stuart Sutcliffe. Năm 1959 Stuart chở ghi ta cho ban nhạc, trong đó ngoài John Lennon còn có McCartney, George Harrison và Pete Best. Tên ban nhạc được đổi từ Quarrymen sang Johnny and Moondogs và sau đó Silver Beatles. Ban nhạc được mời biểu diễn thường xuyên ở câu lạc bộ Casbah. Ngoài các bài hát của Elvis Presley, Little Richard, Chuck Berry đã bắt đầu xuất hiện những bản nhạc của Lennon và McCartney. Mùa hè năm 1960 ban nhạc biểu diễn ở một số câu lạc bộ ở Hamburk (lúc đó dưới tên gọi Beatles). Ở đây Stuart Sutcliffe từ giã ban nhạc, anh muốn tiếp tục theo học hội họa tại Hamburk.

Sau khi trở về Liverpool ban nhạc chơi cho câu lạc bộ Cavern. Họ từ từ dần dần giành được sự hâm mộ của người nghe mặc dù chỉ là ở khu vực quanh đó. Sau một thời gian họ lại quay lại Hamburk, tại đây Beatles nhận được cơ hội đầu tiên thăm phòng ghi đĩa. Ban nhạc chơi đêm cho ca sĩ Anh Tony Sheridan và ở đây lần đầu John Lennon được hát solo.

Năm 1961 tại CLB Cavern Beatles làm quen với Brian Epstein, người sau này giúp họ khai mở công việc của Beatles. Dưới sự chỉ đạo của ông và George Martin (theo lời khuyên của Martin Beatles cho người đánh trống thôi việc và nhận vào vị trí đó Ringo Starr). Từ khoảnh khắc đó ban nhạc đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

Người ta có cảm tưởng tâm số của bộ tứ Beatles trở nên chặt chẽ với John Lennon ngay từ lúc bắt đầu. Mùa hè năm 1962 Lennon kết hôn với Cynthia (con trai của họ Julian Lennon sinh tháng tư năm 1963 nay cũng theo con đường âm nhạc của cha). Nhưng gia đình cũng như những thắng lợi đến chóng mặt không đem lại cho Lennon sự yên tĩnh tinh thần. Ngay nay khi nhìn lại nhiều người cho rằng anh đã làm tất cả để không bị ràng buộc quá nhiều vào Beatles. Năm 1964 Lennon cho xuất bản cuốn sách nửa thơ nửa truyện ngắn do anh tự mình họa In His Own Write. Một năm sau anh lại cho ra đời một tác phẩm tương tự Spaniard in the Works. Năm 1966 Lennon nhận đóng một vai trong bộ phim "Tôi đã thắng trong cuộc chiến tranh như thế nào" do Richard Lester đạo diễn. Cũng trong năm đó Lennon gặp nữ họa sĩ Nhật Yoko Ono. Tháng 11 năm 1968 anh chia tay với Cynthia và tháng ba năm sau kết hôn với Yoko.

"Tôi biết rằng nhiều người không hiểu quyết định này của tôi và họ có cảm tưởng là tôi đang lao xuống vực thẳm"-- Lennon kể lại sau này - "Nhưng thực ra tôi lao xuống vực thẳm bằng những gì trước đây tôi sống và tôi làm. Đúng, Beatles rất nổi tiếng nhưng danh tiếng không phải là

tất cả. Chính Yoko đã giúp tôi tìm lại bản thân, giúp tôi làm những gì mà tôi thực sự muốn. Rằng Yoko đã làm Beatles tan rã? Điều đó là vô nghĩa, cô ấy chỉ thúc đẩy cho quá trình đó nhanh chóng thêm."

Tháng năm năm 1969 Lennon và Yoko trong một khách sạn ở Montreal ghi đĩa nhạc đầu tiên không có Beatles. Trong đó có bài hát của Lennon "Give Peace a Chance" (Hãy cho hòa bình cơ hội). Bài hát này sau này trở thành tuyên ngôn không chính thức của phong trào hòa bình thế giới.

Cũng với Yoko Ono Lennon thành lập ban nhạc Plastic Ono Band. Tháng chín năm 1969 ban nhạc này biểu diễn ở Liên hoan nhạc rock and roll tại Toronto. Từ đó bắt đầu thời kỳ Lennon cùng Yoko Ono "dùng tất cả mọi phương tiện để kêu gọi hòa bình".

Thế giới lúc đó đang mang nặng bóng ma chiến tranh Việt nam, nội chiến bùng nổ ở miền đông Nigeria, ở Vương quốc Anh Bắc Ailen trở thành lò lửa của các cuộc xung đột... Tháng 11 năm đó Lennon trả lại Nữ hoàng Bệ tể tinh để chế Anh để phản đối việc Vương quốc Anh ủng hộ Mỹ trong cuộc chiến tranh bẩn thỉu ở Việt nam.

Vào dịp lễ Noel năm 1969 ở 12 thành phố lớn trên thế giới người ta treo các biểu ngữ với dòng chữ: "Chiến tranh sẽ chấm dứt nếu chúng ta muốn! Chúc John và Yoko một năm mới tốt lành."

Lennon và Ono được thủ tướng Canada tiếp chuyện tại Montreal. Họ giới thiệu với thủ tướng kế hoạch kêu gọi hòa bình của mình. Họ định tuyên bố năm tới 1970 sẽ là Năm quốc tế hòa bình lần thứ nhất.

John Winston Lennon (sau lễ cưới Yoko Ono anh thường dùng tên John Ono Lennon) là một ngôi sao sáng trong lịch sử nhạc nhẹ thế giới. Anh là con người không đơn giản, đầy mâu thuẫn, không bao giờ từ bỏ mánh, luôn tìm kiếm và tìm thấy. Công lao của anh không chỉ giới hạn trong âm nhạc mà còn xâm nhập cả vào lĩnh vực nhận thức thế giới.

Tin về cái chết của Lennon như một tiếng sét đánh vào nhân loại. Thật là nghịch lý, người luôn kêu gọi trong các bài hát của mình lòng nhân đạo, hòa bình và hạnh phúc lại bị giết chết một cách tàn nhẫn. Suốt đêm mừng 8 tháng 12 năm 1980 và cả ngày hôm sau hàng nghìn người tập trung trước ngôi nhà ở phố 72, New York. Cầm trên tay những ngọn nến, mắt nhắm lệ, mọi người lặng lẽ hát các bài hát của Lennon. "Tất cả những gì bạn cần / đó là tình yêu / Tình yêu là tất cả / những gì bạn cần."

○ Đ O N Đ O C S O T O I :

- Cơn sốt gián điệp ở Việt nam
- Tiệp khắc, đất nước phân biệt chủng tộc ?
- Sự sa lầy tiếp theo
- Nguyễn Tuân nói chuyện Phở

Tạp chí DIỄN ĐÀN do tập thể sinh viên
và nghiên cứu sinh Praha thực hiện.
